SAYI : [illegible]
16 EKİM 1965
FİATI : 125 KURUŞ

AKİS

HAFTALIK AKTÜALİTE DERGİSİ

İKTİDARDA

AP

(Yeni Ajans: 5558) — 568

Cilt: XXXIV Yıl: 12 Sayı: 591

SAHİBİ VE BAŞYAZARI :
Metin Toker

YAZI İŞLERİ
VE MÜESSESE MÜDÜRÜ
Tacettin Tezer

BU SAYIDA YAZI KURULU :
İÇ HABERLER KISMI: Kurtul Altuğ, Teoman Erel, Okay Göçer, Egemen Bostancı (İstanbul) — DIŞ HABERLER KISMI: T. Kemal — MAGAZİN KISMI: Jale Candan, Tüli Sezgin, Hüseyin Korkmazgil — SİNEMA: Nijat Özön — MUSİKİ: Gültekin Oransay.

KAPAK KOMPOZİSYONU
SAN Organizasyon
Erkal Yavi

KAPAK KLİŞESİ
Hüner Klişe - İstanbul

KAPAK BASKISI
Rüzgârlı Matbaa

FOTOĞRAF
T.H.A.
Erdoğan Çiftler

KLİŞE
Hürriyet Klişehanesi
Birlik Klişe Atölyesi

ABONE ŞARTLARI

3 aylık	(12 nüsha)	12.50 lira
6 aylık	(25 nüsha)	25.00 lira
1 senelik	(52 nüsha)	50.00 lira

Geçmiş sayılar 250 kuruştur.

İLÂN ŞARTLARI
Santimi 20 lira
3 renkli arka kapak 3000 lira

AKİS Basın Ahlâk Yasasına uymayı taahhüt etmiştir.

DİZİLDİĞİ YER
Rüzgârlı Matbaa

BASILDIĞI YER
Hürriyet Matbaası
Ankara

BASILDIĞI TARİH
14.10.1965

AKİS

HAFTALIK
AKTÜALİTE
DERGİSİ
RÜZGARLI SOK. No: 15
ANKARA – TEL: 11 89 92
P. K. 582

Kendi Aramızda

Bugünkü Türkiyede hiç bir şey, gelecek haftadan itibaren bu dergide başlayacak bir yazı serisi kadar ilgi çekici ve bilhassa bir zümre için istifadeli olamaz. Metin Toker tarafından kaleme alınan "İsmet Paşayla 10 Yıl" serisinin 1957-60 devrine ait kısmı, Türkiyenin 27 Mayıs İhtilâline nasıl götürüldüğünün bütün hikâyesini anlatacaktır. Eserin ikinci cildini teşkil edecek olan bu kısım, 1957 seçimlerinden iki gün sonra patlak veren "Gaziantep Hadisesi" üzerine İsmet Paşanın bir gece, yemek masasından kalkarak Adnan Menderese çektiği ve yayınlanması o devirde yasak edilen telgrafla başlayacak, Türkiyede "idam sehpaları" lâfının kim tarafından ilk defa çıkarıldığının açıklanmasıyla devam edecek ve İsmet Paşanın 26 Mayıs 1960 akşamı Ayten Sokaktaki evinde, yatağına hangi ruh haleti içinde gittiğinin anlatılmasıyla bitecektir. Yazı serisinde bir yandan bir iktidarın memleketi ihtilâle nasıl ittiği, diğer taraftan ihtilâlci kuvvetlerin nasıl hazırlandıkları, kimlerle temas kurdukları ilk defa olarak açıklanacak, "9 Subay Hadisesi"nden "İstanbul ve Ankara Üniversiteleri Hadiseleri"ne kadar gelinerek meşhur "Harbiyenin Yürüyüşü"nün mahiyeti gözler önüne serilecektir. Yazı serisinin 1954-57 devrine ait birinci kısmının yanında dahi, kıyaslanmayacak kadar ilgi çekici ve sansasyonel olan bu yeni kısım yakın tarihimize ışıkların en kuvvetlisini tutacaktır.

Memleketin bugünkü hali, bu yazı serisini okumayı, herkes için vazgeçilmez bir ihtiyaç haline getirmekte ayrı bir sebep teşkil edecektir. Zira, istikbalde bir takım yanlış adımların atılmaması, mazide atılmış olan yanlış adımlarla sıkı sıkıya ilgilidir. Bunlardan ders alınırsa, eş yerlere götürecek eş yollar tutulmaz ve memlekete daha doğru bir teşhis konulur. Daha bugünden, İsmet Paşayı gazetelerinde, Menderesin meşhur Tahkikat Komisyonunun raporuyla suçlamayı akıllılık sayanlar bu yazı serisinde ibret alacakları bin ders bulacaklardır.

Her halde AKİS'in gelecek sayısı, bütün memlekette bir hadise olacaktır.

Saygılarımızla

Kurtul Altuğ

AKİS
HAFTALIK AKTÜALİTE MECMUASI

Yıl: 12 Sayı 591 16 Ekim 1965 Cilt: XXXIV

YURTTA OLUP BİTENLER

Seçimler

Tebahhur eden CHP'liler

Kim ne derse desin, Türkiyede 1965 seçimlerinin "tam bir sürpriz" olduğunu inkâr etmenin imkânı yoktur. Gerçi AP "Saadettin Bilgiç 258 milletvekili çıkaracağımızı söylemişti" diye övünmektedir. Ama, oylar aksi istikamette tecelli etse de CHP tek başına çoğunluk alsaydı, o zaman da onlar "Şefik İnan 242 millevekili çıkaracağımızı söylemişti" diye övüneceklerdi. Böyle söyleyen biri, daima bulunur. Ama bu, böyle bir neticenin "tam sürpriz" olma niteliğini kaldırmaz.

Normal tahminler, seçimlerden önce, en fazla milletvekilini AP'nin çıkartacağı merkezindeydi. CHP'nin ise çok kuvvetli bir muhalefet olması bekleniyordu. Bunun ikisi de gerçekleşmemiştir. Fakat 1965 seçimlerinin tek sürprizi bu değildir. Belki daha da büyük sürpriz, 5 milyon seçmenin san dık başına gitmemiş olmasıdır Bu miktar, AP'nin aldığı bütün oylardan fazladır. Rakkamlar incelendiğinde görülen başka bir özellik, milyonlarca CHP'linin tebahhur ettiğidir.

Meselâ, Zonguldak. Burada, 1961 seçimlerinde AP kaba rakkamla 122 bin, CHP 70 bin, CKMP 27 bin oy almıştır. Bu defa CKMP ve MP müştereken 13 bin oy almışlardır. AP ise 145 bin oy almıştır. Yani, kendi 122 binini muhafaza etmiştir, buna eski CKMP'den azalan 14 bin oy eklenmiştir, geçen seçimden bu yana seçmen adedi artmıştır, AP ileri durumunu muhafaza etmiştir. Yeni bir parti olarak TİP'in aldığı 8 bin oydur. CHP ise, seçmen adedi arttığı halde 54 binde kalmıştr. Diyelim ki -olmaz ya..- TİP sadece CHP'den oy aldı, AP'ye hiç, ama hiç dokunmadı, 54 bine 8 bin eklendi mi, 62 bin eder. Zonguldakta aşağı 8 bin CHP'li tebahhur etmiştir.

Adanada 1961'de AP 126 bin, CHP 108 bin, CKMP 10 bin oy almışlardır. Bu defa CKMP ile MP'nin aldığı oy yekûnu 14 bindir. Yani, seçmen artışıyla eski CKMP oyları muhafaza edilmiştir. AP için de durum aynıdır. O da 134 bin oyla oylarını tutmuştur. Fakat CHP'nin bu sefer aldığı oy 87 bindir. TİP 7 bin oy koparmıştır. Gene olmayacağı olmuş farzederek bütün TİP oyları CHP'den gitmiş sayılsa yekûn 94 bindir. Demek ki, Adanada da 14 bin CHP'li tebahhur etmiştir.

Aydında da durum budur. Hesaplar, Menderesin ilinde en azından 15 bin CHP'linin buhar olduğunu göstermektedir. Buhar olan CHP'lilerin yekûnu bütün Türkiyede 1 milyonun üstündedir.

Orgeneral Sunay oy kullanıyor
Sağlam kuvvetlerden bir oy

HAFTANIN İÇİNDEN

Ödev şimdi daha güç

Metin TOKER

Bu seçimlerde oylar, eğer CHP'li bir iktidara imkân verecek şekilde tecelli etseydi Türkiyenin işi çok kolaylaşırdı. CHP'nin aldığı neticeye elbette ki herkes, kendi kafasında bir sebep arayacak ve bulacaktır. Böyle hallerde daima olduğu gibi eski partide bir şaşkınlık ve panik havası da esecektir. Şahsi suçlamalar çok işitilecektir, şu veyahut bu yapılmasaydı böyle bir hale düşülmeyeceği söylenecektir. Tabii en ziyade, "Ortanın Solu" programı hücuma uğrayacaktır.

1965 seçimlerinde CHP'nin oy kaybetmesine "Ortanın Solu" programının sebep teşkil ettiği hiç kimse tarafından reddedilemez. "Ortanın Solu" bir büyük reform teklifidir. Milletin bir çoğunluğu bu teklif karşısında ürkmüş, o reformu bir macera saymış, bunun komünistlik olduğuna dair propagandaya kulağını vermiş ve statükonun devamını tercih etmiştir. Statüko, kendisi için hiç de parlak sayılamayacağı halde.. Duyulan ürküntüde TİP'in aşırı davranışlarının önemli tesiri olmuş, onun solculuğu CHP'nin görüşüyle karıştırılmıştır.

CHP 1965 seçimlerine "Ortanın Solu" programıyla çıkmamış bulunsaydı, belki bugünkünden daha fazla oy toplayabilir, ürkeklikten dağılmış oylar gene CHP içinde kalırdı. Ama CHP o zaman ödevini yapmış bulunur muydu ve CHP, CHP olur muydu? İsmet Paşanın buna verdiği cevap "Hayır" olmuştur. CHP, kararında, İsmet Paşayı takip etmiştir.

Takip ettiğine de iyi etmiştir.

Meseleyi "1965 seçimlerinde oy toplamak veya oy kaybetmek" açısından ele almak, onu gerçekte olduğundan çok basite irca etmektir. Mesele, 1965 yılında Türkiyeyi hangi yoldan kalkındırmanın kaabil olduğu hususuna teşhis koymaktır. CHP bunu, "Ortanın Solu" olarak görmüştür. Bugün, aklı başında herkes AP'nin programının, daha doğrusu programsızlığının Türkiyeyi kurtarmayacağını bilmektedir. AP'nin lehinde propaganda yapanlar arasında dahi bunu düşünenler mevcuttur. AP bol keseden dağıttığı vaadlerinin hemen hiç birini tutamayacaktır. AP'nin idarecileri buna güçlerinin yetmediğini, yetmeyeceğini çabuk göreceklerdir. 1965 Türkiyesi, bir bakıma Milli Mücadeleden hemen sonraki Türkiyeye benzemektedir. Milli Mücadeleden hemen sonraki Türkiye, Atatürk devrimleri diye bilinen sosyal reformları, batılılaşmayı yapmasaydı kurtulabilir miydi? Ama o günler, başlarında zafer alanlarında kazandıkları çelenkler de bulunan idareciler bu "batılılaşma programı"nı büyük kütlelerin oyuna sunsalardı acaba yüzde beş oy alabilirler miydi ve halk o program karşısında şimdi "Ortanın Solu"nun verdiği ürkeklikten defalarca fazla bir ürkeklik hissetmez miydi? Eğer memleketlerde büyük reform hareketleri herkes tarafından hemen kabul edilseydi bunları gerçekleştirmenin hiç bir güçlüğü bulunmazdı ve bunu herkes yapardı. Büyük reform hareketleri ancak şu veya bu yoldan devamlı ısrarla, inatla ve azimle takip sayesinde millet hayatında uygulanmak imkânına kavuşabiliyorlar. "Ortanın Solu" da böyle olacaktır. "Ortanın Solu"nun komünistlik olmadığı, kapımızda komünizmin sahiden beklediği, "Ortanın Solu"nun bu kapıyı kapalı tutabilecek tek çare olduğu, bu ekonomik düzenin, daha doğrusu düzensizliğin devam edemeyeceği, memleketin uyanan, sağlam kuvvetlerinin böyle bir sistemi katiyen kabul etmeyecekleri, 1965 Türkiyesini 1960'dan önceki fikirlerle kimsenin yönetemeyeceği kısa zamanda anlaşılacaktır.

1957 seçimlerinde CHP, memleketin "Menderes Rejimi" adı verilebilecek bir siyasi rejim içinde yaşatılamayacağını söyleyerek ve siyasi rejimin ne olması gerektiğini programında bildirerek milletin huzuruna çıkmış, fakat bir çoğunluk o zaman da bunun mânasını ve lüzumunu anlayamamıştır. Tıpkı bugünkü AP gibi o günkü DP de bunu günü geçmiş bir temayül sanmış, oyunu almak için millete bir program dahi söylemek lüzumunun bulunmadığına inanmış, fakat saatin ibrelerini tersine çevirememiştir.

Milli Mücadeleden sonra Türkiye için sosyal reformun saati çalmıştır. Türkiye, batılılaşmıştır. Çok partili hayatın onuncu yılında Türkiye için demokratik bir sistemin bütün icaplarının ve müesseselerinin yerine getirilmesi, kurulması saati çalmıştır. Türkiye, siyasi reformunu yapmıştır. Bugün çalan saat, toplumumuzun bir ekonomik reformun ihtiyacı içinde bulunduğunu söylüyor. CHP 1965 seçimlerinde ne yapması gerekiyorsa onu yerine getirmiştir. Mutlaka gerçekleşecek "Ortanın Solu" programıyla milletin huzuruna çıkmış, yolu göstermiş, bundan sonra memleketin sağlam kuvvetleri tarafından AP karşısında daha çok tesanüt ve kuvvetle savunulacak üçüncü büyük reform hareketinin prensiplerini ortaya koymuştur.

AP idarecilerinin, 1957'de buna benzer şartlar altında iktidarda kalmış bulunan eski DP idarecilerinden daha basiretli çıkmaları, elbette gönlün arzusudur. Buna fazla bir istidatları görülmese dahi., Belki tecrübe, kendilerine bir ders yerine geçer. DP bu gerçeği görmediğinden, gözü kapalı, kendisini kimsenin kurtaramayacağı bir noktaya gelivermiştir. Yazık ki, zamanında gerekli ikazı yapmış olanlar, sonradan, DP'nin başına gelenlerin sorumlusu gibi gösterilmek istenilmiştir ve sırtlarına bir de bu yükü almışlardır.

Ama şimdi, herkesin insafla söyleyeceği, İnönünün millete karşı son ödevini yerine getirmiş olduğudur ve bundan sonra, yeni kuşakların hamlelere milleti ikna nöbetini kendi sırtlarına almaları lüzumudur. Elbette bu çetin mücadelede bayrağı, fikriyatına inanmış, canlı bir CHP taşıyacaktır. İnönüye gelince., Her türlü ikaza rağmen bozulmasına ihtiyatsızca imkân verilen bir huzurun hep tamirciliğini yapmak gibi nankör bir göreve hep aynı adamın devam etmesini beklemek, ona güvenerek borazancıbaşılık etmek, bir gün bakılır ki hâyal olmuştur.

Yakın istikbalin siyasi hadiseleri, içlerinde İnönüyü bulamazlarsa, buna hiç şaşmamak lâzımdır.

Boş partilere itibar

1965 seçimlerinin bir diğer özelliği, boş partilerin en fazla itibarı görmüş olmalarıdır. Türkiyede ancak 1957'de, o tarihlerde "Ben bu millete odunu aday göstersem, onu mebus seçtiririm" felsefesine kendisini inandırmış bulunan Adnan Menderes bugün AP'nin cüret ettiği derecede boş programla, hattâ programsız bir seçime girmiştir. MP ve YTP de aynı derecede boş lâfla 1965'te seçmen karşısına çıkmıştır. Bölükbaşının bütün seçim boyunca yaptığı kendisini övmek, İnönüye sövmekten ibaret kaldığı halde MP Meclisin üçüncü partisi olarak bu seçimlerden çıkmıştır. Lideri Alican kendi bölgesinde barajı aşamazken, orada burada kalmış oylarıyla YTP de 4 numaralı parti olmak imkânını bulmuştur. Buna mukabil, büyük partilerden CHP nin karşılaştığı sürprize benzer bir sürprizle, küçük partiler arasında TİP karşılaşmış ve ancak 5. Parti olmuştur. Beklenen yeri ve neticeyi alan tek parti CKMP'dir.

Memleket, bir görüş söyleyen partileri reddetmiştir. Bir kırat "Zahmetsiz Kalkınma"nın sembolü olarak oyları ve kütleleri fethetmiştir Kalkınmanın mutlaka külfet isteyeceğini açıkça ve peşinen söylemeyi daha doğru ve dürüst politika sayan partiler ise bu kütleleri ürkütmüşlerdir. Her değişikliğin nihayet bir gayrete muhtaç olduğunu pek âlâ anlayanlar, "beni sokmayan yılan bin yıl yaşasın" düsturunu siyaset görüşlerinde hâkim kılmışlardır. AP tıpkı Menderesin DP'si gibi beyinlere kurşun akıtmakla seçimleri vurmayı başarmıştır.

Manakyanın ruhu şad olsun

Seçimlerden dönenlerin bu hafta anlattıkları, memleketin dört bir tarafında bir takım aktör kılıklı insanların, bazen iki göz - iki çeşme ağlayarak Türkiyenin komünist yapılmakta olduğu dramını köylerde oynamış olduklarıdır. Bir görgü şahidinin ifadesine göre bu piyeslerden biri şudur:

Doğuda bir köy. Üstü başı dağınık, saçları önüne düşmüş, ağlayan, çırpınan, gözleri kanlanmış bir adam köye geliyor. Adam kendini paralıyor, "Yapmayın, etmeyin" diye çırpınıyor. "Dur" diyorlar, "nen var?". Adam "Din kardeşlerim" diyor, "sizleri, bizleri komünist yapacaklar. Bu evleriniz var ya, bu güzel evleriniz, bu tarlalarınız.. Onlarda rus subayları oturacaklar. Ah, ah.. Ne ailemiz kalacak, ne namusumuz. Ne olur yapmayın, ne olur kurtarın bu vatanı." Ve tekrar başlıyor ağlamaya, dövünmeye. Adam

Nâsır Zeytinoğlu
Tehlikeli alâkalar

o kadar da samimi görünüşlü, öylesine de inandırıcıdır ki.. Köylü, sahiden düşünmeye başlıyor. Aklı başında bildiklerine soruyor. Onlar, köye gönderilen adamdan çok daha bilgiç bir tavırla başlarını sallıyorlar:

"— Doğru! Doğru! Maalesef doğru."

Köylerdeki bu akıllı adamların çoğu, bu seçimlerde inanılmaz para harcamış bulunan AP tarafından daha önce görülmüşlerdir. Seçim gecesi Uşaktan Faruk Sükana telefon eden "Celâl" muhtemelen bu tiplerden biridir ve bu tipler binlercedir. (Bk. A.P - Haydin namaza!)

Değirmenin suyu

Bu sahneler, sarfedilen meblâğlarla birleştirilince tebahhur eden çok CHP'linin kaybolmasındaki sırrı çıtlatmaktadır. Gerçekten AP hudutsuz para harcayan bir parti olarak bu seçimleri yürütmüştür.

AP tıpkı CHP gibi, devletten 2,5 milyon lira almıştır. Fakat AP ayrıca, kendisine adaylık için müracaat eden 955 adayından beşer bin lira toplamıştır. Gerçi kazanamayanlara -aday olamayanlara- bunun ikişer bin lirası geri verilecektir ama, çok aday bunu almamış -her halde, nurlu istikbali düşünerek-, diğerlerine ödemelerin "seçimden sonra" yapılması uygun görülmüştür. Bu, 5 milyon liraya yakın para etmektedir. Böylece, kaynağı bilinen 7,5 milyon lira AP'nin seçim masraflarının asgari hududu olmuştur. Fakat değirmenin bu suyla dönmesi kabil sanılmamaktadır.

Bir Karadeniz ilinde Süleyman Demirelin karşılanması masrafı 150 bin lira tutmuş ve bunu, bir otobüs şirketinin sahibi bulunan il başkanı bir hamlede cebinden ödemiştir. Şimdi yapılması gereken şey bu zatın kaç otobüse ve ne kadarlık bir servete bugün sahip olduğunun tesbiti ve durumun AP iktidardan ayrıldığında yeniden kontrolüdür. Fakat AP'nin seçim beyannamesindeki "Servet Beyannamesi usulünü kaldıracağız" vaadi, bol keseden bugün verip yarın misliyle çıkarmayı hesap edebileceklerin hesaplarında birinci derecede önemli rol oynamaktadır.

Tek elin sesi

Bunlar, seçim sonrası tefsirleri yapan bazı kalemlerin yazmamayı tercih ettikleri, fakat bu hafta Ankaranın önemli çevrelerinde üzerinde dikkatle durulan hususlardır. Bunların, önümüzdeki günlerde daha fazla dikkat çekeceği söylenirse buna şaşmamak lâzımdır. Seçimlerin ilk bakışta şaşırtıcı gibi gelen sonuçları bu faktörler göz önüne alınınca şaşırtıcı taraflarını kaybetmekte, daha ziyade üzücü ve düşündürücü taraflar doğurmaktadır. Milletin eski DP'ye, Menderese bağlılığını muhafaza ettiği daha ziyade yabancıların, Türkiyeye uzaktan bakanların tefsirleridir. Bunda hiç bir isabet payı yok demek değildir. Ama bu unsurun neticedeki payı, sanıldığı gibi birinci plânda sayılamaz. Belki de eski DP'li kütleler, âdeta peygamber diye karşıladıkları Menderes çatır çatır asılırken bir tek itiraz sesi yükseltmemiş olmalarının bıraktığı gecikmiş bir hicap duygusunu ve vicdan rahatsızlığını, şimdi bir tehlike görmeksizin gittikleri sandık başında dile getirmişlerdir. Ama bu, tebahhur eden CHP'lileri izah edecek bir sebep değildir.

AP'ye adanmış kalemlerin belirttikleri "CHP'nin stratejik hatası", "CHP'nin psikolojik hatası", "CHP'nin taktik hatası", "CHP'nin çalışmaması" da ,her biri doğruluk payı taşımakla beraber gerçeği izah edecek güç taşımamaktadır. Bu seçimlerde CHP belki öteki seçimlerin aksine, ne yapması gerekiyorsa onu yapmıştır ve bu netice alınmıştır.

Bu hafta Başkentte, reformcu bir Türkiyenin demokratik yoldan gerçekleştirilmesindeki güçlükler ve bu seçimlerde AP'nin kullandığı silâhların

güçlülüğü, bunların nasıl tesirsiz kılınacağı, millet hayatında her selâhın bir zahmet ve külfet karşılığı olacağının halka nasıl anlatılacağı, bu zihniyetin halkta nasıl doğurulacağı bundan dolayı çok konuşmanın konusuydu.

C. Başkanlığı

Minareye kılıf peşinde

(Kapaktaki Koltuk)

10 Ekim Pazar günü yapılan seçimler hakkında halk oyuna bilgi ulaştırmak amacı ile Emniyet Genel Müdürlüğünde hazırlanan Seçim Bürosunda oturan gazeteciler, saat 22'ye doğru birdenbire karşılarında Başbakanı görünce şaşırdılar. Suat Hayri Ürgüplü son derece çelebi ve mütevazi bir eda içinde, itinasız bir kıyafetle -ki kendisi şık giyinen bir zattır- gazetecilerin arasına karışıverdi. Gazeteciler önce Başbakanın kendileri ile ilgilenmek ve bir nezaket gösterisi yapmak için oraya geldiğini sandılar. Fakat Ürgüplü Seçim Odasına girdikten pek kısa bir süre sonra niyetini belli etti. Seçim sonuçlarını fazla merak ettiği için makamında oturup kendisine getirilecek raporları bekleyememiş ve kalkıp haberin kaynağına kadar gelmişti. İlk sorusu:

"— YTP ne yaptı?" oldu.

Gazeteciler şaşırdılar. O sırada -saat 22 sıralarıydı- daha, genel fikir verecek rakamlar gelmeye başlamamıştı. Buna rağmen Başbakana, YTP nin ümit bağlanamıyacak mütevazi bir ölçü içinde oy aldığı bildirildi. Ürgüplünün bundan sonraki sorusu şu oldu:

"— Peki, Alican ne yaptı?"

Alicanın parlak olmıyan durumu da Başbakana arzedildi. Bu haber Ürgüplünün suratında bazı üzüntü emareleri yarattı. Oradakiler Başbakanın tepkisini "Yahu Ürgüplü, Alicanı amma da seviyormuş" diye değerlendirdiler.

Fakat o sırada Çankaya tepelerinde de, bazı kimselerin, başta YTP olmak üzere MP ve CKMP'nin durumunu büyük bir dikkat ve ilgi ile izledikleri bilinseydi, seçim bürosundaki olay her halde daha başka şekilde değerlendirilecekti. Cumhurbaşkanı Gürsel ve etrafındakiler de o gece özellikle YTP, CKMP ve MP'nin aldıkları oylarla ilgilendiler. Hele AP tek başına iktidara doğru yöneldikçe bu ilginin içine biraz da telâş karışıyordu.

Çankayada atan şafak

O gece, sabah olup da şafak atarken, Köşkün "Perde Arkasındaki Adam"ı Nâsır Zeytinoğlu evdeki hesabın çarşıya uymamış olduğundan dolayı hem şaşkın, hem üzgündü. Bu ruh haleti, haftanın ortasında kesin netice alınınca daha da arttı. Şu satırlar yazılırken, verilen rakkamlar şuydu: AP: 240, CHP: 134, MP: 31, YTP: 19, TİP: 15, CKMP: 11. Ama, daha Pazar gecesi AP'nin tek başına çoğunluk aldığı Çankayada öğrenilmişti.

Gerçek şudur ki Çankayada bir çevre, "İdeal İktidar" olarak; içinde sureti katiyede İsmet İnönü bulunmayan, gene bir tarafsızın -tercihan Suat Hayri Ürgüplünün- başkanlığında, iskeleti AP olan bir koalisyonu görmüştür. Bunun gerçekleşmesi için de elinden geleni yapmıştır. Böyle bir koalisyonun, gene Çankayanın tesiri altında bulunacağı ümidi, bu gayenin gerçekleşmesine çalışılmasının sebeb'ni teşkil etmiştir. Gerçekten de bizzat Cemal Gürsel, herkesin yanında dahi "Süleyman" diye hitap ettiği AP Genel Başkanının uysallığından hep memnun kalmıştır. Ama kendisini o yolda asıl teşvik eden, dışardan hükû-

Cemal Gürsel konuşuyor
Sorumluluğun fazileti

met idare etme hevsini ruhunun derinliklerinde hiç kaybetmemiş bulunan Genel Sekreteri olmuştur.

Çankayadaki bu çevre, en ziyade bir CHP iktidarını istememiştir. Bir AP iktidarı ise, bundan sonra gelen "arzulanmayan iktidar" olmuştur. Bunun içindir ki Gürsel de bu çevre tarafından, seçim öncesinde, tarafsızlığını zedeleyecek demeçlere itilmiş ve koalisyon idaresinin daha iyi olacağını söylemişti. Bunun anlamı "Vatandaş, aman bir tek partiye oylarını toplama"dan başka bir şey değildi.

Ancak, 10 Ekim günü sandıklara atılan oylar hiç de bu çevrenin hesap ve faraziyelerine uygun olmamıştır. Üstelik tarafsızlığına gölge düşürerek seçim öncesinde demeçler veren Gürsel de, vatandaş kendisinin sözünü dinlemediği için çocuğu yaramazlık etmiş olan, fakat elinden bir şey gelmeyen babanın durumuna düşmüştür.

Bunun telâşı Pazartesi günü ortaya çıktı. O gün Cumhurbaşkanı Gürselin şehirde yaptığı geziden sonra gazetecilere verdiği demeç, içinde sakladığı çelişmelerin bolluğu ile memleketteki umumi şaşkınlığın Çankayada da mevcut olduğunu ortaya koydu. Gürsel verdiği demeçte seçim sonuçlarının normal olduğunu o kadar istemeye istemeye söyledi ki, bu ne İsayı, ne de Musayı memnun etti. Bu arada koalisyonu tercih ettiğini, fakat isteğinin tecelli etmediğini saklamayan Cumhurbaşkanı "elden ne gelir" kabilinden bir dille seçim sonuçlarının memleket için hayırlı olmasını temenni etti ve şöyle dedi:

"— Temennim şudur ki, bizim görüşlerimizi yanlış çıkarsınlar ve bu arkadaşlar memlekette örnek bir idare tarzı göstersinler. Tek parti olarak Anayasa ifadesi içinde daha yaratıcı, daha yapıcı bir idare kurulabileceğini göstersinler..."

Demecin buraya kadar olan kısmı dahi, tarafsız bir Cumhurbaşkanı için bir çelişme teşkil etmektedir. Bir defa Cumhurbaşkanı milli iradenin tecellisini peşinen, ümitsizlikle tescil etmekte, "İnşallah düşüncemiz yanlış çıkar" gibi mânalı bir ifade kullanmaktadır. Bu demeçten sonra bir gazetecinin sorusuna verilen cevap ise daha büyük bir çelişmedir. O gün Gürsel, bu soru üzerine hükümetin kurulması hususunda görüşmeler yapmak üzere bütün parti liderleri ile görüşeceğini ifade etti. Cevap, tabii herkesi şaşırttı. Zira, parti liderlerinin toplantısına ne lüzum vardı? Bir parti Mecliste kesin çoğunluk almıştı. Cumhurbaşkanına düşen ödev, bu partinin Genel Başkanına Hükümeti kurmak görevini vermekten ibaretti. Ancak o Genel Başkan itizar ederse, Cumhurbaşkanı parti liderlerini toplamayı düşünebilirdi. Nitekim demeç, o günden bu yana siyasi çevrelerin tereddütlere sürüklenmesine yol açtı. CHP Genel Başkanı İsmet İnönü bu konuda bir AKİS muhabirinin kendisine sorduğu suali şöyle cevaplandırdı:

"— Liderler toplantısı mı? O da neden?"

Bir aşı hikâyesi

Bu seçimlerde memleket, bir komünizm tehlikesinin ufukta belirdiğini anladı. Fakat buna karşı ilâcın, CHP'nin reçetesinde bulunduğunu anlamadı. Aksine, CHP'nin tutumunun Türkiyede komünizm cereyanını kuvvetlendirdiğini, komünizmle CHP iyi mücadele etmediği, CHP komünistlere göz yumduğu için bu tehlikenin büyüdüğünü sandı. Tabii bu propagandayı en fazla AP ve onun dümen suyundaki partiler yaptılar. Ama buna kim inandı? Sadece köydeki basit vatandaş değil. Şehirde yaşayan, bazısı üniversiteler bitirmiş, dünya görmüş, yabancı diller bilen, kendi mesleklerinde veya sahalarında başarılı kimseler.

Şaşılacak olan budur.

Halbuki Cumhuriyet Türkiyesinde fakirin zengine diş bilediğini gösteren en spektaküler olay bir CHP değil, bir DP iktidarı zamanında cereyan etmiştir. Menderesin her mahallede onbeş milyoner yetiştirme politikası ve "Ispanak fiyatı yükselirse ne olur? Ispanağı alan da türk, satan da türk" felsefesi ilk meyvasını bir 6/7 Eylül akşamı İstanbul sokaklarında vermiştir. Zengini daha zengin, fakiri daha fakir yapan enflâsyonun tesirini İstanbul o korkunç akşam, otomobillerin karoserlerine inen yumrukların sesinden duymuştur.

Şimdi, o günler zenginlerin hafızasında bile unutulmuştur ve Servet Beyannamesi veya vergilerin açıklanması gibi toplum için sıhhat tedbirleri olan barajları yıkmak amacını ilân eden bir barajcı iş adamı iktidara getirilmiştir. CHP'nin koyduğu bu çeşit tedbirlerin sol tedbirler olduğu muhakkaktır. Grev hakkı, toplu sözleşme de sol tedbirlerdir. Toprak Reformu da öyle. Ama, Pastör aşısının esası nedir? Kuduz tehlikesini kuduz mikrobuyla bertaraf etmek değil mi? Pastöre karşı da, insanları kuduzdan koruyan bu aşının esasını bulduğunda toplum ne kadar direnmiştir? Kaç kişi Pastörü, kuduzu bulaştıracağı ithamıyla suçlamıştır. Doğrudur da.. Bünyeye, kontrolun altında olan dozda kuduz mikrobu enjekte edeceksin ki bünye, kontrolunda bulunmayan asıl hastalığa karşı mukavemet edebilsin! Bunu, o devirde çok kimsenin anlayamaması tabii sayılabilir. Ya, 1965 Türkiyesinde?.

1965 Türkiyesinde, zenginlerin löp etlerini komünizmin dişlerine alabildiğine açmayı liberallik sayan bir AP'nin nasıl bir tepkiye çok kısa zamanda yol açacağı, maalesef görülecektir. Buna karşı girişilecek jandarma tedbirlerinin ise basiret sayılamayacağı hemen meydana çıkacaktır. İstanbul gibi bir büyük şehirde TİP'in aldığı 276 bin oy, bu cereyanın "CHP tarafından kandırılmış ve çaka çaka hepsinin başı dönmüş üniversite öğrencileri"nden başkaları arasında da yayıldığını ihtiyatsız AP destekleyicilerine gösterecektir. "Komünist Avı", zengin Amerikada bile itibarsız bir kampanya olmuş ve ters netice vermiştir. Şimdi, bu ava Türkiyede çıkacak avcılar kendilerinden başka hiç bir şey vurabilecek değillerdir. "Komünistlerle Mücadele" bugün Türkiyede çok kârlı bir ticaret haline gelmiştir. Bu ticaretin en büyüğünü, artık AP yapacağa benzemektedir.

Bu mücadelenin şampiyonları, dünün Peyami Safaları ve bugünün bezirgân dünyalıkçıları ve karakter yoldaşları hep bir tek eser doğurmuşlardır: Sevimli hale gelen komünist!

Kremlin böylelerine dünyalar medyundur.

Yeni hevesler peşinde

Bu tereddütler devam ederken, Salı günü cereyan eden bir olay Çankaya ekibinin yeni teşebbüslerin peşine düştüğünü ortaya koydu. Bu olay, Başbakan Suat Hayri Ürgüplünün AP Genel Merkezine nezaket hudutlarını çok aşan sevgi gösterilerine sahne olan ziyaretidir.

Salı günü saat 11'de AP Genel Merkezine gelen Ürgüplü kapılarda karşılandı. Bu ziyaretten önceden haberdar edilen gazetecilere ve foto muhabirlerine hissî pozlar verildi. Ürgüplü bu ziyaret sırasında, gönlü AP'de olan bir kimse gibi eda takındı. Demirel ve diğer AP'lilerle öpüşüp koklaştı, AP hakkında ileri sürülen "Petrol şirketleri AP'ye yardım etti" iddiası hakkında alay eden bir dil kullandı ve bütün bunlar gazetecilerin önünde yapıldı...

Ürgüplü AP'den ayrılırken, gazetecilere parlak bir de millî irade nutku irat etti. Seçimden sonra Demirel ve diğer AP'liler tarafından verilen zafer demeçlerinin hepsinden daha fiyakalı ve AP'yi över bir mahiyet taşıyan bu nutuk, âdeta Gürselin bir gün evvel söylediği mütereddit sözlerin düzeltilmesi şeklini aldı. Başbakan, bu ziyaretin mânalı kaçtığını anlayınca, Çarşamba günü, öteki parti merkezlerini de ziyaret etme kararını verdi ve bunu ilân etti.

Çankaya ekibi, haftanın ortasında durumu idrak etti ve üzerine hesap yapılabilecek tek ihtimalin AP iktidarı olduğunu anlayabildi. Şimdi hevesi Senato Başkanlığı olan ve "partiler ziyareti"ni de onun için genişleten Ürgüplünün -ki, hiç fena olmaz- AP'ye yaptığı bu sevgi hücumunun hemen arkasından diğer kollardan çalışmalar ve temaslar başlamıştır. AP ile irtibatını hiç bir zaman kesmemiş, fakat AP, Gürselin isteğine aldırmadan emekli generallere listelerde şans tanımayınca bu irtibatı biraz soğutmuş olan Zeytinoğlu artık rahatça AP'lilere taktik vermeye başlamıştır. Seçim sonuçları belli olduktan sonra Demirel teşkilâtına kesin direktif verdiyse ve coşkun AP'liler aşırı nümayişlere girişmemişlerse bu hususta Çankayadan gelen tavsiyelerin hiç rol oynamadığını düşünmek hatalı olacaktır.

Ne kurtarılırsa, kâr

Anayasaya göre milletvekillerinin isimleri Yüksek Seçim Kurulu tarafından resmen ilân edildikten üç gün sonra Millet Meclisi toplanacak, o gün Başbakan Ürgüplü, hükümetin istifasını yazılı olarak Cumhurbaşkanına bildirecektir. Cumhurbaşkanı bunu kabul edecek ve yeni hükümet kuruluncaya kadar hükümetinin işbaşında kalmasını Ürgüplüden isteyecektir. Bundan sonra, yeni hükümetin kurulması çalışmaları başlayacaktır. Hevesler söndüğü için, Cumhurbaşkanı spekülatif temaslar yapamayacak, doğruca Demirele hükümet kurma görevini verecektir. Demirel buna hazırdır. Görevi kabul edecek, hazırlayacağı Bakanlar Kurulu listesini Gürsele sunacaktır. Bu listenin Mecliste okunduğu gün Demirel Başbakanlığı Ürgüplüden devralacak ve Demirel Hükümeti göreve fiilen başlayacaktır. Program ve güven oyu muameleleri sonradan ikmal olunacaktır.

Şimdi, Zeytinoğlunun Demirele yaptığı telkin, isimleri allerji uyandıracak kimselere kabinesinde yer vermemesi telkinidir. 27 Mayısa aleyhtarlıkları âşikâr kimseler veya sivri isimler Bakan olarak seçilirse fırtınanın çabuk kopacağı, halbuki AP'nin daha bir süre bir takım kuvvetleri uyutmakta devam etmesi lüzumu Demirele yapılan tavsiyeler arasındadır. Ancak, bu hesapların bir "bomba karar" ile altüst olması ihtimali de yok değildir. Zira Çankaya çevreleri hâlâ, üstüste dizilen küpleri hep, sevmedikleri fakat muhtaç olduklarını sezdikleri bir küpün üstüne dizmektedirler.

Zaten, AP'nin ilk başta nasıl bir yol tutacağı Hükümetten önce Meclis Başkanının seçiminde kendini gösterecektir. O iş, Senato Başkanının

Süleyman Demirel seçimleri izlerken
"Kır atıma bineyim..."

seçimiyle birlikte- Meclis açıldığı gün yapılacaktır. Meclis Başkanı kesin olarak AP'li olacaktır. Bu makam için Ali Fuat Başgilden bahsedenler vardır. Fakat Başgilin başına gelen "1961 Macerası"ndan sonra AP'nin buna cesaret etmeyeceği söylenmektedir. Adından bahsedilen başka adaylar Saadettin Bilgiç ve tecrübeli Ferruh Bozbeytidir. Senatoda ise, bir AP'linin kâfi oyu alması o kadar kolay değildir. Bu bakımdan, Ürgüplünün adı herkese daha münis gelmektedir.

Bilinmeyen, Zeytinoğlunun, "sivri isimler" arasında Mehmet Turgutun adını sayıp saymadığıdır. Ama Turgut, aynı görevde kalmayı bir şeref meselesi saymaktadır.

Demirel de, eski iş ortağının arzusunu kıracak gibi görünmemektedir. Her halde Turgut da, durum için bir işaret olacaktır.

Mânalı temaslar

Bu hava içinde her şey, Ankarada bir mânaya çekilebilmektedir. Nitekim Çarşamba sabahı Genel Kurmay Başkanı Cevdet Sunayın Gürseli ziyareti heyecan yaratmıştır. Oysa bu normal şartlar altında olsa idi, tamamen normal bir ziyaret olarak karşılanacaktı. Öğleden sonra Tabii Senatörler Grubu adına Sıtkı Ulay ile Mehmet Özgüneşin Gürsele yaptıkları ziyaret de aynı sebeplerle sansasyonel bir tesir husule getirmiştir. Oysa Tabii senatörler bu ziyaretlerinde tamamen normal şeylerden söz açmışlar, hükümetin memlekette karışıklık yaratmıyacak şekilde teşkili için Gürselin gayret sarfetmesi temennisinde bulunmuşlardır!

Ancak, Gürselin etrafında dönen entrikalar, seçim sonuçlarının emrettiği açık ve tek yönde, en azından, pazarlıksız bir hükümet kurulamıyacağı ihtimalini -maalesef- kuvvetlendirmektedir.

Üzerine vazife olmayan işlere burun sokanlar, her zaman olduğu gibi gene, kaş yapayım derken göz çıkartma tehlikesini yaratmaktadırlar.

A. P.

"Haydin namaza!."

Vakit hayli ilerlemiş, hava yavaş yavaş aydınlanmağa başlamıştı. AP Genel Merkezinde, Seçim Propaganda Komitesi Başkanı Saadettin Bilgiçin odasında telefonla alınan resmi olmayan sonuçlar, genişçe salonda zafer şarkıları söyleyerek bekleşen partililere partili bir görevli tarafından yüksek sesle ilân ediliyor, karşılığında "Yaşasın kırat, varolsun demirkırat" diye çığlıklar atılıyordu. Bir ara, AP ileriyle görevlilerinin çalıştıkları odadan irikıyım, saçları kırlaşmış, kocaman gözleri uykusuzluktan büzülmüş bir adam çıktı. Salonda bekleşen topluluğun gözleri, birşey açıklayacakmış casına kapının önünde hareketsiz duran bu adama takıldı. Neden sonra Tokat milletvekili Sabahattin Baybura sağ elini havaya kaldırdı ve topluluğu şöyle bir süzerek:

"— Dindaşlarım, iktidarınız mübarek olsun! Büyük Allahın emriyle iktidara gelmiş bulunuyoruz. Haydi bakalım, buralarda böyle oturmayın, gidin doğruca abdest alın, sabah namazına koşun!." dedi.

Bayburanın verdiği bu "iktidar" müjdesinden sonra "dindaşları"nda bir kaynaşma başladı. Kaynaşma kısa bir süre sonra uğultu şeklini aldı. Seçim sonuçları gerek radyo ve gerekse partili görevliler tarafından duyurulmağa başladığındanberi özellikle CHP ve TİP'e ağıza alınmayacak küfürler savurmak suretiyle koyu bir AP'li olduğunu ispat eden orta boylu, sakalı hayli uzamış bir adam, iki elini havaya kaldırdı ve 35-40 kişiden ibaret "dindaşlar" topluluğuna şöyle hitap etti:

"— Müslüman kardeşlerim! Muhterem büyüğümüz doğru söylüyor. Şu anda iktidarımız tahakkuk etmiştir. Haydi, hep birlikte namaza gidelim!"

El falı!

Her şey bir seçimi, umulmadık bir şekilde kazanmakla başlar. Bu seçim için. menfaat esasına dayanan bir şebeke zaten kurulmuştur ve kampanya o kaynaktan gelen suyla beslenmiştir. Hele mazide bir vurgun devri varsa, hangi vurguncu istikbaldeki yeni vurgun devrini düşünerek kesenin ağzını açmaz ki..

Seçimler kazanıldı mı, tehlikeli vaadler bir tarafa itilerek iktidara gelinir. Konmuş kanunlara dokunup da tepki yaratılmasına ne lüzum vardır diye düşünülür. Zira, karşı taraftaki kuvvetler hesaplanılmaktadır ve onlarla didişmekte hiç bir "maddi menfaat" yoktur. Bu yüzden, ana hatları itibariyle politikaya hiç dokunulmaz. Ne iç politikaya, ne dış politikaya. Hattâ, oyları alınan kütlelerin en fazla şikâyet ettikleri kanunlara bile. Tedbirler Kanunu ne diye kaldırılsın. Tabii Senatörlük Müessesesi niçin ilga olunsun, adaletin hükmünün politikadan uzaklaştırdıkları neden tekrar politikaya kabul olunsun, basın hürriyeti gibi netameli hürriyetlere hangi sebepten ilişilsin? Kardeşlik, dostluk, eşitlik türküleri, "devr-i sabık yaratmayacağız" serenadları daima dillerin ucundadır. Yârândan yeni milyonerler yetiştirildi mi, devlet, yârânı zengin etmenin vasıtası diye kullanıldı mı, buyurma zevki tatmin edildi mi, ufaktan başlayıp büyüyen cümbüşler hususi hayatlara girdi mi, kurulmuş şebekenin gayesi gerçekleşmiş demektir.

Ama, kör olası toplum ve onun kuvvetleri, onlar bu "masum hedef" yolcularına rahat vermezler ki.. Başta, basın musallat olur. Onu hesap soran başka teşekküller takip eder. Her gün bir "iftira", her gün bir "tezvir". Bunlar, yeni iktidarın şahsında temsil edilen "memleket hayrı"na kastеden melunlardır. İktidarda olmanın ne rahatını bırakırlar, ne huzurunu..

Hayır, iktidara hiç bir şiddet kararıyla gelinmemiştir. İktidara bambaşka nimetler için gelinmiştir. Fakat dağıtılan - ve alınan - her nimet bir tenkidi, her tenkit bir sıkıntıyı, her sıkıntı bir sinirliliği doğurur, kendilerini muhteşem veya fatih tevehhüm edenler bundan şüphelenenlere tahammül edemez olurlar ve başlar "kendine göre bir basın", "kendine göre bir gençlik", "kendine göre bir üniversite", "kendine göre bir adalet", "kendine göre bir ordu" kurmak hevesleri..

Yassıada yolu geçmişte böyle tutulmuştur.

Allah kimsenin el falına aynı yolu çizmesin!

Sakallı adamın bu kısa, fakat veciz konuşmasından sonra topluluk yavaş yavaş salonu terketmeğe başladı. Bu sırada, akşamdanberi partide seçim sonuçlarını merakla izleyen pejmürde kılıklı, neşrettiği kokudan uzun zamandanberi vücudunun su yüzü görmediği anlaşılan orta yaşlı bir vatandaş kafileye katılmadı. Genel Merkezin, içi kısmen kitap ve broşürlerle dolu ufak bir odasına sessiz sedasız girerek, yere serdiği kâğıtların üzerinde namaz borcunu eda etti. Verdiği müjdeyle topluluğu namaza yollayan Sabahattin Bayburs ise, üst kattaki AP Gençlik Kollarının çalışma odasındaki bir koltukta uyumayı tercih etti.

Ziller ve maşalar

AP Genel Merkezinde iktidar sarhoşluğu henüz kesin sonuçlar belli olmadan başladı. AP Genel Başkan Yardımcısı Faruk Sükan ve arkadaşları, daha propaganda yasağı sona ermeden üzerinde kırat bulunan bayraklarla süslenmiş bir otomobille Genel Merkeze geldiler. Sükan ve arkadaşlarını Genel Merkezin önünde partililer karşıladı. Sükan önce, Talât Asalın birinci kattaki odasına çıkarak, tasnifi yapılan bazı sandıklardan çıkan oyların durumunu öğrendi. İlk saatlerde parti yöneticilerinin bir hayli şaşkın oldukları görülüyor, bunu kendileri de birbirlerine itiraf ediyorlardı. Asal, bir haber olup olmadığını soran Sükana, kısık bir sesle şöyle dedi:

"— Valla, şaşkın bir haldeyim. Hayırlısıyla şu seçimleri kazasız belâsız bir atlatsak.."

Talât Asalın bu sözleri üzerine Sükan:

"— N'olacak canım, altı üstü bir seçim.. Bu kadar heyecanlanmaya değer mi? Nasıl olsa kazanacağız" dedi.

Asala moral şırınga eden Sükanın, bu sözleri söylerken sesinin titrediği, yüzünün endişeden sapsarı olduğu görülüyordu.

Sükan, Asal ve diğer yöneticilerin endişesi, Başkentin Çankaya, Yenişehir, Bahçelievler ve Cebeci semtlerindeki sandıkların sonucu alındığında da ha da arttı. Gelen neticeler, CHP'nin AP'yi iki misli geride bıraktığını, AP'nin TİP'ten pek az ilerde gittiğini gösteriyordu. Gelen bu ilk sonuçlar karşısında Sükan metin olmağa çalışıyor ve etrafındakilere:

"— Siz bu semtlere bakmayın. Ankarada da, diğer vilâyetlerde de kazalara ve köylere bakın. Göreceksiniz, iktidar bizim olacak. O zaman hep beraber göbek atmaya başlayacağız."

Gerçekten de saat 23'den sonra AP Genel Merkezinde göbekli adamlar, yöneticilerle birlikte göbek atmaya başladılar. Genel Merkezin en üst katında Saadettin Bilgiç, Ali Naili Erdem, Ahmet Topaloğlu ve Faruk Sükan alkışla tempo tutuyorlar ve bir takım partililer ise kocaman göbeklerini indirip kaldırarak oynuyorlardı. Radyonun, resmi olmayan sonuçları verdikten sonra kıvrak oyun havaları yayınlamağa başlaması, AP'liler arasında çeşitli yorumlara yol açtı. Bazıları, seçimi CHP'nin kazanacağı kesinleştiği için Radyonun kıvrak havalar çaldığını, bir kısmı ise radyonun AP saflarına geçtiğini, bu yüzden böyle yayın yaptığını iddia ettiler. Oysa radyo, herhangibir düşünceyle değil, sadece vatandaşı oyalamak amacıyla bu programı hazırlamıştı.

Faruk Sükan, saat 23'e doğru Konya AP il merkeziyle görüştü. "Çok güzel, çok güzel, tebrik ederim sizi" diye telefonu kapattıktan sonra, yanındaki sandalyelerde oturan Ali Naili Erdemle Ahmet Topaloğluna döndü:

"— Benim memleketim bire dokuz veriyor!" dedi ve hemen ilâve etti:

"— Nasıl buldunuz?"

Sanayi Bakanı Ali Naili Erdem, oturduğu sandalyede şöyle bir doğrulduktan sonra:

Kulağa Küpe

Memleketin kaderi

İki büyük partimiz var. Yaza da yeter, kışa da.. O bakımdan, bir mesele yok. Yalnız gel gör ki, bunların ikisi de birer dertle malûl.

Bir tanesi, bir seçim yapılmaya görsün, allem ediyor, kallem ediyor, seçimleri alıveriyor. O işte, o kadar mahir. Ama, seçimleri kazanınca "Buyur, memleketi idare et!" diyorlar, yılına kalmadan bir çuval inciri berbat ediyor.

Öteki, tam aksi. İşler çirazesinden çıktı mı, yıkayıp memleketin idaresini onun sırtına, Kollarını sıvayor ve girişiyor. Ne kadar pislik varsa temizliyor, ortalığı düzeltiyor. Sonra, geliyor seçim.. Seçim geldi mi, bizimki hemen çuvallıyor. Bütün seçim yarışlarında, dümenci mübarek..

Birincisine memleket idaresi mi öğretiriz, ikinciye seçim kazanma dersi mi veririz, ne yapacaksak bir an önce yapsak pek iyi olacak. Yoksa bu tahtıravalli oyununda onlardan biri değil de tüm memleket kıçüstüne bir oturacak, bir daha kaldırabilene aşkolsun..

AP'liler seçimleri izliyorlar
"Haydin namaza!.."

"— Zannetmem" dedi.

Erdemin bu cevabı; Sükanı şaşkına çevirmişti. Telefonla aldığı neticeleri kâğıttan okumağa başladığı sırada Erdem, iki elini açarak:

"— Aman üstadım, yanlış anlama. Konya bire dokuz değil, bence, daha fazla verir" dedi.

Sükanın yüreğine su serpilmişti.

"Perşembenin gelişi.."

Adana milletvekili, Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğlu, herhalde sevincinden olacak, ilk sonuçları duyar duymaz, cebine davrandı ve herkese puro ikram etmeğe başladı. Bu sırada, AP organı bir gazetenin muhabiri, Ahmet Topaloğluna yanaşarak şöyle dedi:

"— Beyfendi, şu beleş Tekel purosundan bir de biz tadalım."

Topaloğlu:

"— Memnuniyetle" diyerek elini iç cebine attı.

Radyo resmi olmayan sonuçları yayınlamayı sıklaştırdığında, AP'lilerin odasında bulunan küçük radyo salona çıkarıldı. Faruk Sükan ortada, Ali Naili Erdem onun sağında, Bilgiçle Fethi Tevetoğlu ise solunda oturuyorlardı. Sohbetin hayli ilerlediği bir sırada, AP'li olduğu anlaşılan bir vatandaş, hemen yanıbaşında oturan Ali Naili Erdeme güzel bir paket içinde sigara ikram etti. Erdem bir sigara paketine, bir de ikram eden şahsın yüzüne baktıktan sonra:

"— Ooo, Pall Mall" dedi.

Ardından da hemen ekledi:

"— Amerikan sigarası ha?. Güzel! Fakat, şimdi söndürmemiş olsaydım memnuniyetle içerdim."

Sigara, Erdemden sonra diğerlerine ikram edildi.

Radyo tekrar seçim sonuçlarını vermeğe başlamıştı. Samsun senatörü Fethi Tevetoğlu, nedense, daha ziyade TİP'in aldığı oylarla ilgileniyordu. Bir ara, sadece AP ile CHP'nin aldığı oyları ilân eden partili memurlara çıkıştı:

"— Kardeşim, olmaz ki böyle!. TİP'in aldığı oyları da öğrenin. Bana esas, onların aldığı oy lâzım!"

TİP'in aldığı oy sayısını öğrenince de:

"— Vay namussuzlar! Buradan da oy almışlar ha?.. Nasıl olsa hesap sorma günü yakın" diye gürledi.

TİP'den nasıl hesap sorulacağını da açıklamakta bir sakınca görmedi. Bilgiçin çalışma odasında, aralarında AKİS muhabirinin de bulunduğu partililere Tevetoğlunu, şu müjdeyi verdi:

"— Tek başına iktidara geleceğimiz nasıl olsa aşağı yukarı belli oldu. Şimdi sıra bizde. Bizim malûm İşçi Partililer, TİP'in kapatılacağı haberini duyar duymaz CHP'ye transfer edecekler. Şimdiden haberleri olsun!.."

Odadaki AP'liler, Tevetoğlunun sözlerini memnuniyetle karşıladılar.

Tevetoğlunun TİP'in aldığı oylardan başka bir şikâyeti de radyodandı. Samsun Senatörüne göre TRT, tasnifi biten oyların sonucunu parça parça veriyordu. Halbuki, il ve ilçe oylarını toplam olarak verseydi, AP'nin zaferi daha erken saatlerden itibaren belli olacaktı. Tevetoğlunun TRT hakkındaki sözleri, TRT'nin istikbalini apaçık gösteriyordu. AP'lilerin memnuniyeti sonsuzdu.

Paralar... Paralar...

Tevetoğlu, TRT hakkındaki düşüncelerini sıraladıktan sonra, yanına gelen Parti Genel İdare Kurulu üyesi, Kayseri milletvekili Vedat Ali Özkanla şakalaştı:

"— Niğdeyi duydun mu?"

Özkan, "Evet" anlamında başını sallayınca da ekledi:

"— Görüyorsun ya, biz bir nutuk attık mı, tamam! Niğde kazanılacak yer miydi? Bir gittik, fethettik, geldik. Ne işimiz var 27 Mayısla? Ya 26 Mayıstan bahsedeceksin, ya da 28 Mayıstan! Halk da zaten bunu istiyor, değil mi Özkancığım?"

Özkan da „Tevetoğlunun anlayabileceği lisanla birkaç lâf etti. Faruk Sükan, salonun bir köşesinde, parti binasının temizlik işlerine bakan odacıyla birşeyler konuşuyordu. Telefon uzun uzun çalmağa başlayınca telâş içinde odaya koştu ve telefonu kaldırdı. Sükanı, Uşaktan, Celâl adında bir partili arıyordu. Konuşma gayet samimi geçti. Karşıdaki ses, belli olan oyların sayısını veriyor ve durumun çok iyi olduğunu söylüyordu. Bunun üzerine Sükan, etrafındakilerin kendisini dinleyip dinlemediğini kontrol etmek için başını odanın içinde şöyle bir gezdirdi ve ses tonunu biraz da alçaltarak:

"— Sen bana iki mebus gönderirsen, ben de sana en geç öbürsü gün paranı gönderirim. Anladın mı şimdi? Ama en az iki olacak!" dedi.

Sonra da:

"— Hadi canım, benim Celâlciğim" diyerek telefonu kapattı.

Sükanın partiliye vaadettiği para ya şahsi borcuydu, ya da parti işlerinde kullanılmak üzere Uşağa gönderilecek paraydı!

Vah A.P. vah!

BURSA (Son Havadis)

TİP, in Bursa Gençlik Teşkilâtında görevli biri tevkif edilmiştir. 14 yaşında A.P. adında bir kızı iğfal ettiği iddiası ile yakalanıp Adliyeye sevkedilen Kutal Yalınalp adındaki TİP'li ilk sorgusunu müteakip cezaevine gönderilmiştir.

(13 Ekim tarihli Son Havadisten)

AP'de Bilgiç grupu seçimi izliyor

Yorgan gitti, kavga bitmedi

Akis'in 2 Hikâyesi

I

Sene 1961. Seçimler yapılmış. AP Meclise, kendi paralelindeki partilerle birlikte fiili bir "DP İktidarı" kurmak hedefiyle geliyor. 27 Mayıs tasfiye edilecek, intikam alınacaktır. Ordu, ateş üstünde. Nihayet komutanlar parti liderlerini topluyorlar ve nelere riayet edilmemesinin Ordunun kabul etmeyeceğini bildiriyorlar. Bahis konusu olan Meclisin açılıp açılmamasıdır. Homurtular derhal kesiliyor, tehlike geçiyor.

O tarihte AKİS, cereyan edenleri bir masalla anlatmıştı.

"...Mütehassıs, yardımcısıyla birlikte sür'atle çıkageldi. Aman efendim, adamın bir ikna kudreti vardı, bir ikna kudreti... Daha görünmesiyle birlikte bütün saçma fikirler kafalarda uçup gidiyor, herkes sadece iyilikten, hoşluktan bahsediyor, en inatçı geçinenler inatlarını terkediyor, yeminler ediyor, imzalar basıyordu. Mütehassıs ile yardımcısının geldiğini duyar duymaz kötü dev de homurtusunu kesti ve bir köşeye saklandı. Ancak, onun niyeti iyi olmaktan uzaktı. Şu sırada sesini çıkarmaz, varlığını unutturursa, tehlike geçtiğinde birden ortaya çıkacak ve köyü gafil avlıyacaktı. Devin bilmediği, onun bu fikrini mütehassısın da, yardımcısının da bildiğiydi.

Mütehassısın adı Mister Thomson, yardımcısının Mister Sten idi."

II

Sene 1965. Seçimler yapılmış. AP tam çoğunluğu almış, milletin oylarını toplamış. Partide zafer havası esiyor. AP'ye adanmış kalemler, zil takıp şıkır şıkır oynuyorlar. Hepsi, CHP'nin hezimetinin anatomisini yapıyorlar. Ne yazılar! Bunların 1961-63 arasında yazdıkları olmasa, insanın inanacağı, hattâ ilân olunan objektifliğe kanacağı geliyor. Ama şimdi ufukta, verimli bir iktidar vardır. CHP'ye ne kadar yüklenilmekte devam olunursa mükâfat o kadar büyük olacaktır.

İşte, AKİS'in 1965 masalı:

"...Kötü dev, köyü gafil avlama zamanının geldiğini anladı. Fakat dört sene evvelin tecrübesi kendisini daha ihtiyatlı ve kurnaz yapmıştı. O da, bir mütehassıs çağırdı. Mütehassıs, yardımcısıyla birlikte süratle çıkageldi. Aman efendim, adamın bir ikna kudreti vardı, bir ikna kudreti... Daha görünmesiyle birlikte bütün sağlam fikirler kafalardan uçup gidiyor, herkes çalışmadan kazanmaktan bahsediyor, mukaddes sular içip aptestsiz namaz kılarak seçim vurmaya bakan liderlerin tehlikesine gözler kapanıyor, karşı taraf alabildiğine kötüleniyordu. Mütehassıs ile yardımcısının geldiğini duyar duymaz iyi dev ortaya çıkmış, uyanma görevini yapmaya başlamıştı. Köyü ikaz etmek istiyordu. Ama kulaklara altın akıtılmış, kalemlerin uçlarına altın takılmıştı. Kimse iyi deve aldırmadı.

...ve bir sabah bakıldı ki, aaa, köy kötü devin eline geçmiştir.

Mütehassısın adı Mister Dolar, yardımcısının Bay Lira idi.

Fakat masallar, mâlûmdur, kötü sonla hiç bir zaman bitmez."

Sükan telefon konuşmasını tamamladıktan sonra, odanın kapısında elpençe divan duran odacıya yaklaştı. Odacı, Sükanın konuşmasına meydan vermeden:

"— Anladım efendim, şimdi gönderirim" dedi.

Yarım saat kadar sonra iki gençkız, merdivenleri soluk soluğa çıkarak, yanlarında odacı olduğu halde, kendilerini salonda bekleyen Faruk Sükanın yanına geldiler. Sükan:

"— Ne var?" diye sordu.

Odacı:

"— İşte efendim, benim kızlar bunlar. İki tanesi de şurada, Halk Partisine gidip geldiler" dedi.

Sükan, yarım saat önce köşede konuştuğu odacıya takdir dolu bir ifadeyle baktıktan sonra:

"— Anladım... Anlatın bakıyım kızlar. Halk Partisinde ne olup ne bitiyor?"

Gençkızlardan çekik gözlü ve esmerce olanı, nefes nefese, heyecanla şunları söyledi:

"— Efendim, gelen neticeleri makine ile hesaplıyorlar. İnönü partide değilmiş. Orda öğrendiğimize göre, erkenden yatmış. Partidekilerin hepsi kara kara düşünüyor."

Sükan son derecede memnun olmuştu. Ne de olsa bir casusluk yapılmıştı. Kızlara kocaman bir "âferin" çeken Sükan, CHP'liler hakkındaki dostça kanaatini şöyle açıkladı:

"— Kara kara düşüneceklerine gebersinler keratalar!.."

Salonda bulunan AP'liler, odacının kızlarının getirdiği bu haber üzerine tekrar göbeklerini indirip kaldırmaya başladılar.

Aynı saatlerde AP Genel Başkanını evinden arayan gazeteciler, telefonda, alkışla karışık gürültüler duydular. Anlaşılan, seçim sonuçlarını evinden izleyen Demirel ve yakınları da partideki âhenge uyarak, zilli maşalı göbek atıyorlardı. Demirel, gazetecilere, kesin sonuçlar belli olmadan birşey söylemenin doğru olmayacağını ifade etti.

İkinci Demirkırat

Parti ileri gelenlerinin gazetecilere ilk demeçlerini vermeğe başladıkları geceyarısında Genel Sekreter Orhan Süersanın odasına uzunca boylu, zayıf, saçları kızıla kaçan sarı, gözlüklü bir adam geldi. Spor giyinmişti. Üzerinde uzun kollu, siyah bir kazak vardı. Süersan, AP'li Bakanlardan Amasya Senatörü Macit Zereni ayakta karşıladı. Zeren, illerden gelen ve radyodan alınan sonuçları değerlendirmeğe koyulurken, Orhan Süersanın yanında oturan partili bir kadın, Macit Zereni uzun uzun, tepeden tırnağa süzdükten sonra, Genel Sekretere eğildi:

"— Beyfendi bana yabancı gelmiyor. Bizden mi?" dedi.

"Koyu bir partili" olduğu anlaşılan kadının sözlerini Macit Zeren de duymuş olacak ki ,kulaklarına kadar kızardı. Bunda biraz da Süersanın kabahati olmuştu. Zira Süersan, gösterdiği ilgiden yakını olduğu anlaşılan kadın partiliye Zereni:

"— Ticaret Bakanımız" diye tanıtmamak gafletinde bulunmuştu.

Zeren Süersanın odasından ayrılıp, Bilgiçle Sükanın bulunduğu odaya geçti.

Süersanla kadın partililerin, alınan sonuçlarla ilgili fikirleri hayli ilgi çekici oldu. Genel Sekreter, CHP ile aralarındaki oy farkının bugüne kadar hiçbir seçimde görülmemiş olduğunu söylüyor ve şöyle diyordu:

"— Biz 1954 seçimlerinde bile bu kadar fark yapmamıştık."

Bu görüşe Kadın Kolları Başkanı Naime Tokgöz de katıldı:

"— Gene tek başımıza iktidardayız. Sen gerisine boş ver! Yaşasın kırat!" diye bağırdı.

Sitersanla Tokgözün bahsettikleri iktidar herhalde bir AP iktidarı değildi. 1954 seçimlerinde alınan oylar olsa olsa 27 Mayıs İhtilâliyle devrilen DP'ye aitti. Bundan önceki tek başına iktidarlar da gene kapatılan DP nindi.

Koltuk kavgası

AP irileri şimdi başka hesaplarla meşguldürler. Bakanlık koltuklarına kimlerin oturtulacağı hususu AP irilerini fazlasıyla uğraştırmaktadır. "İyi" bir koltuk seçebilmek için yoğun bir kulis faaliyeti başlamış bulunmaktadır. Meselâ, AP Genel Başkanı ve IV. Koalisyon Hükümetinin Sağlık Bakanı Faruk Sükan, bu Bakanlık görevinin devamında istikbâl görmemekte, Başbakan Yardımcılığı olmazsa Dışişleri Bakanlığını kapabilmek için çaba sarfetmektedir. Nitekim Sükan bu isteğini, seçimlerden sonra Genel Başkanla yaptığı görüşmede Demirele de söylemiştir. Yakın bir partili arkadaşının bildirdiğine göre, Sükan, hiç olmazsa Dışişleri Bakanlığı koltuğuna oturabilmek için elinden gelen herşeyi yapacak, hattâ, gerekirse diretecektir.

Faruk Sükan bu niyetini, ciddi olarak, ilk defa bir dış politika yazarına açmıştır. Dış politika yazarı, Sükana "Kariyeriniz var mı?" diye sormuş ve aldığı cevap sadece şu olmuştur:

"— Devamlı olarak sizin yazılarınızı okurum. İyi bir hariciyeci olabileceğime inancım var."

Şu anda İçişleri Bakanlığına göz diken iki talip vardır. Bunlardan biri, I. Koalisyon Hükümetinde İçişleri Bakanlığı görevinde bulunan IV. Koalisyon Hükümetinin Gümrük ve Tekel Bakanı Ahmet Topaloğludur. İkinci talip ise, Samsun senatörü Fethi Tevetoğludur. Tevetoğlu, partinin ileri kademesinde bulunan arkadaşlarına sık sık, solcularla gereken mücadelenin yapılamadığından söz açmakta ve her vesileyle "Ben bir İçişleri Bakanı olsam, onlara hadlerini bildiririm" demektedir. Buna rağmen, İçişleri Bakanlığına Ahmet Topaloğlunun getirilmesi daha kuvvetli bir ihtimal olarak görülmektedir.

Adalet Bakanlığı koltuğuna kendini lâyık görenlerden biri de Talât Asaldır. Asal, seçim gecesi, Genel Merkezde partililere, kendisinin iyi bir hukukçu olduğunu söylemiş, sohbet toplantılarında da iyi bir Bakan olabileceğini arkadaşlarına imâ etmiştir. Adalet Bakanlığı için bir başka talip de Kemâl Bağcıoğludur. Bir diğer aday ise İsmail Hakkı Tekinelidir.

IV. Koalisyon Hükümetinde görev almayan Saadettin Bilgiçin ise Devlet Bakanlıklarından birine getirileceği, Hasan Dinçerin Millî Savunma Bakanlığı için rakipsiz tek aday olduğu, İstanbul merkez kontenjanından milletvekili olan Aydın Yalçının ya Maliye, ya da Ticaret Bakanı olabilmek için parti ileri gelenleriyle temaslar kurduğu sızan haberlerden anlaşılmaktadır. Maliye Bakanlığı için başka bir aday, İstanbul Özel Sektörünün AP ile temasa memur adamı Ahmet Dallıdır.

Turizm ve Tanıtma Bakanlığının ise şimdilik üç talipisi vardır: Turhan Bilgin, Nihat Kürşat ve Süreyya Sofuoğlu. Üç talip arasında sadece Turhan Bilgin dil bilmektedir, Kürşat ve Sofuoğlunun, Turizm ve Tanıtma Bakanlığı ile ilgileri sadece birer küçük gazete sahibi olmalarından ibarettir. Nihat Kürşat ise, Süreyya Sofuoğlu ortaokul mezunudur.

AP'de müstakbel Bakan olarak Mithat Dülgeden dahi bahsedilmektedir ki, bu, nasıl bir cümbüş hazırlandığını göstermektedir.

AP Genel Merkezi önünde bekleyen AP'liler

Şenlik var

CHP lideri İnönü ve yardımcısı Satır seçimlerden sonra
Galip sayılan mağlûplar

Bundan başka, IV. Koalisyon Hükümetinde -Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Mehmet Turgut da dahil- bütün partili Bakanların yerlerinde kalacağı, sadece Maliye Bakanı İhsan Gürsanın başarısız olduğu gerekçesiyle kabine dışı bırakılacağı ısrarla söylenmektedir. Sekiz aylık koalisyon sırasında Bakanlık görevini sadece yabancı petrol şirketlerinin savunuculuğunu yapmak ve Petrol Ofis, Türkiye Petrolleri A.O. ve Etibank gibi millî müesseselerin başında bulunan ve tek kusurları son aylardaki istihsal artışını sağlamak olan Genel Müdürleri değiştirmek için kullanan Mehmet Turgutun Bakanlık görevinden alınması için hiçbir sebep görülmemektedir. Hattâ Turgutun, Amerika ile ilişkilerimizde yararlı olacağı kanaati AP çevrelerinde hâkim durumdadır. Nitekim, IV. Koalisyon zamanında üç genel müdürü değiştirmek amacıyla hazırladığı kararnameyi yeni hükümetin kurulmasından hemen sonra tazeleyeceğini yakınlarına müjdeleyen Turgut, bir partiliye de şöyle demiştir:

"— Mücadele nasıl olurmuş, şimdi görsünler! Topaloğlunu, Aksoyu, hepsini yürüteceğim. Analarından emdikleri sütü burunlarından getireceğim!"

Polatlıdan gelen bir kadın partilinin, seçim sonuçları alındıktan sonra AP Genel Merkezinde söylediği "Yenişehirde, kıratların üstünde şenlik yapacağız" sözü, kurulacak AP Hükümetinin ilk icraatının ne yönde olacağı hususunda bir fikir vermektedir.

C.H.P.

"Ah, ben demiştim!"

10 Ekim Pazar gecesi CHP Genel Merkezinde toplananlar, seçim sonuçlarını daha çok TRT'nin haberlerinden izliyorlardı. Gerçi en üst katta bir seçim bürosu kurulmuştu. Fakat bu büronun haber kaynakları iyi organize edilemediği ve Anadoludan müstakil olarak neticeleri iletecek teşkilât meydana getirilemediği için, bu büro da çalışmasını tamamen TRT'ye bağlamıştı. Bu yüzden de Genel Merkezin önünde, sokakta, merdivenlerde, koridorlarda ve odalarda biriken yüzlerce CHP'li, sonuçları radyodan izlemek zorundaydı.

Saat 22'den itibaren radyonun verdiği haberler anlam kazanmağa ve seçimin rengi belli olmağa başladı. Verilen rakamlar, mahdut sayıda sandığın toplamından da meydana gelse, çoğunlukla oyların AP'ye yöneldiğini gösteriyordu. İlk saatlerde bu durum büyük bir ümitsizlik yaratmadı. Gönüllüler kulaklara inanamıyor, "Şimdi durum değişebilir. Daha kaç sandık açıldı ki.." sözü bir moral şırıngası olarak tekrarlanıp duruyordu.

Fakat saat 24'e doğru suratlar iyice asıldı, ümitsizlik yaygın bir hale geldi. CHP'liler kafalarının bir yerinde "belki bir sürpriz olur ve bundan sonra çıkacak oylar durumu değiştiriverir" düşüncesini saklı tutmakla birlikte, artık seçimin gidişini anlamışlardı: AP umulanın üzerinde oy toplıyacak, CHP ise umulanın altına düşecekti..

İşte bu andan itibaren, CHP Genel Merkezini dolduran, çoğunluğu üye bile olmıyan ateşli taraftarlardan meydana gelen topluluk sinirlilik belirtileri göstermeğe başladı. Artık bir kötümserlik yarışı başlamıştı.

Genel Sekreter Yardımcılarına ait odada, göğsünde doktor rozeti taşıyan gözlüklü adam, odayı 10 dakika kadar dudaklarını kemirerek arşınladıktan sonra:

"— Bırak allahaşkına, Suphi!" dedi.

Bir-iki tur daha attı, sonra içindeki bütün hırsı, sert kelimelerle, CHP Genel Sekreter Yardımcısı Suphi Baykamın üzerine boşalttı:

"— Zaten bunun böyle olacağı belliydi. Hiç çalışılmamıştı. CHP Yenimahallede bile AP'nin arkasına düştükten sonra her şey bitmişti.."

Bulutlarda yaşayanlar

Baykamın sakin nazarlarla dinlediği bu amatör politikacı, daha sözünü bitirmeden, köşedeki koltukta oturan iri yarı, bıyıklı zat patladı:

"— Ben söylemiştim zaten. Bu 'Ortanın Solu' meselesi mahvetti bizi! Silinip gideceğiz! Bak birader, İşçi Partisi hep bizden alınış.."

Odanın diğer tarafında oturan hanım, daha ziyade kendi çalışma bölgesi ile meşguldü. Ankaranın sonuçlarını izlemişti. O da dayanamadı ve seçimin ne yüzden kaybedildiğini izah edenlere katıldı:

"— Tabiî böyle olacak! Çankaya ilçesinde hiç çalışılmadı.."

Bu parlak izah tarzı birkaç kişiyi güldürdü ve havayı biraz yumuşattı. Bu arada Suphi Baykam:

"— Beyler, 1961'e göre gerilemedik. Göreceksiniz, sonuç öyle çıkacak" diyerek etrafındakilere moral şırınga etmeye çabalıyordu.

Birdenbire Turan Güneş odaya daldı. Çok öfkeli görünüyordu. Tam ortada, ayakta durdu, etrafındakileri göz-

lüklerinin ardından şöyle bir süzdü ve gümbür gümbür konuştu:

"— Kim sanıyordu ki tek başımıza iktidara geleceğiz veya AP'den daha çok oy alacağız? Bunu söyleyen enayiyi bana lütfen gösterir misiniz! Beyler, şaşkınlaşmıyalım! Ortada paniğe sebep olacak bir durum yok.."

Birisi:

"— Doğru, yahu" dedi.

Diğerleri ,bu fazlaca doğru sözler üzerine sustular. CHP'liler bu andan itibaren radyonun verdiği haberleri daha sâkin izlediler. Hattâ, Kemal Satırla birlikte İstanbuldan gelen haberleri değerlendiren ve dışarıya çıkarak CHP aleyhindeki sürprizi haber veren Vefik Pirinççioğlu bile etrafında büyük bir üzüntü çemberi bulmadı.

Bu sırada, Orhan Kabibayın aklına CKMP'deki arkadaşları geldi: Acaba onlar hangi havadaydılar? CKMP'ye tefon ettikten sonra etrafındakilere söyledikleri, havanın daha da yumuşamasına sebep oldu:

"— Ankaradan şu âna kadar 2000 kadar oy almışlar, durumumuz iyi diyorlar.."

Genel Merkezdekilerin içinde en sâkin kimse Kemal Satırdı. Gelen sonuçları değerlendiriyor, teşkilâtla temas ediyor, günlük çalışma havasını devam ettiriyordu. AP'nin tek başına iktidara geleceğini, hislerini bir tarafa bırakarak tesbit eden yine Kemal Satır oldu. Gelen haberler dağınık, fakat AP'nin başarısını gösterecek açıklıkta idi. Aşırı tereddüde lüzum görmeyen ve "neticeyi bekliyelim" edebiyatına iltifat etmeyen Satır, sabaha karşı, gazetecilere seçim sonuçları hakkında ilk demeci verdi. Seçim sonuçlarının memleket için hayırlı ve uğurlu olmasını temenni eden Satır, zafer sarhoşluğu içinde bulunan AP'lileri şaşırtacak bir mutedil ifade ile şöyle diyordu:

"— Mesele, ister iktidarda ister muhalefette olsun, vatana hizmettir. Anayasa teminatı altında çok partili, hür, demokratik rejimin sarantısızca yaşaması, iktidara gelen partilerin vazifelerini suistimal etmeyerek memleketi iyi idare etmeleri ile mümkün olabilir!"

Genel Başkan ise bu sırada, hiç şaşmıyan günlük programına uygun olarak uyuyordu. Gece saat 23'e kadar radyodan seçim sonuçlarını izlemiş, kitap okumuş ve sonra, ertesi gün geçireceği sıkı çalışma saatlerine hazırlanmak üzere, yatak odasına çekilmişti.

İnönü oy kullanırken
Reformlar için

Prensipler feda edilemez!

Ertesi gün, saat 10'da Pembe Köşkten ayrılan İnönü önce Osmanlı Bankasına uğrayıp 700 lira para çekti, bu arada, etrafına toplanan gazetecilerle şakalaştı, sonra da Rüzgârlı Sokaktaki Genel Merkeze geldi.

Genel Merkezde İnönü, Kemal Satır, Suphi Baykam ve diğer ilgililer kısa bir toplantı yaptılar. Toplantı başında İnönü daha çok, etrafında toplanmış uykusuz arkadaşlarının tepkilerini bekledi: Mağlûbiyet, seçimden önce uzun vâdeli bir mücadelenin esasları olarak konulan prensipler üzerinde bir sarsıntı veya güvensizlik yaratacak mıydı? Fakat odadaki CHP liler hiç de böyle bir tepki göstermediler. Toplantıda bulunanların hepsi kararlıydı: Seçim böyle tecelli etmiş olabilirdi, fakat "Ortanın Solu" olarak isimlendirilen sosyal ve iktisadi programdan ve prensiplerden en ufak bir inhiraf bile söz konusu olmamalıydı. Çünkü bu fikirler Türkiyenin gerçek ihtiyaçlarına cevap veren fikirlerdi ve eninde sonunda bunların ağırlığı ve haklılığı kesin olarak anlaşılacaktı. Yapılacak iş, halka bunları anlatmak için daha fazla çalışmaktan ibaretti.. İnönü, arkadaşlarını en az kendisi kadar kararlı bulmanın memnunluğu ile derhal gazetecileri yanına çağırdı ve herkesin merakla beklediği neticeyi açıkladı:

"— CHP olarak bünyemizde, prensiplerimizde hiç bir sarsıntı yoktur. Sağlam, sarsılmaz bir haldeyiz ve bu karar ile memleket siyasi hayatındaki büyük rolümüzü ifaya devam edeceğiz.."

Bir gazeteci, İnönüye, söylediklerini daha açık ifade ettirmek için sordu:

"— Paşam, 'Ortanın Solu' sözünün CHP'ye taraftarları arasında oy kaybettirdiği söyleniyor. Siz ne düşünüyorsunuz?"

Cevap açık ve kesindi:

"— Hiç önemi yok! Parti olarak programımız var, fikirlerimiz var, prensiplerimiz var, Anayasa var.."

İnönü bu basın toplantısında Türkiyenin durumuna da temas etti. AP'lilerin bekledikleri ve endişe ettikleri

gibi hırçın değildi. Seçim sonucunun demokratik rejimde olağan karşılanacak bir durum olduğunu, AP'nin iktidara geldiğini, CHP'nin temennisinin yeni iktidarın sükûnet içinde kurulması olduğunu ifade etti.

Aynı sükûnet ve kararlılık, ertesi gün Genel Sekreter Kemal Satırın teşkilâta gönderdiği genelgenin de başlıca özelliğini teşkil ediyordu. Genelgede, CHP'nin millî iradeye saygısı bir defa daha teyid ediliyor ve millî dâvalarda AP'ye elden gelen yardımın esirgenmeyeceği -ki AP bu yardıma fazlasıyla muhtaçtır- belirtiliyordu. Ancak bu genelgede istenilen bir husus, AP iktidarının partizanlığa iltifa etmemesiydi.

Bu arada, CHP Genel Başkanı İsmet İnönünün Demireli telgrafla tebrik etmesi de işlerin normal yürümesi temennisinin açık bir delilini teşkil etti.

Temeldeki çürükler

Ancak, seçim sonrasında bu sükûnet ve kararlılığın bütün CHP'lilere mahsus ortak bir hal olduğunu söylemek de mümkün değildir. Panik ve ricat havasına gömülen ve bundan çıkmakta geciken CHP'lilerin varlığı da bir gerçektir. Ancak bunları ikiye ayırmakta büyük fayda vardır: Endişelerinde samimi olanlar ve olmıyanlar..

Bir kısım CHP'liler -tip: Banguoğlu- gerçekte seçim neticelerinden dolayı endişeye veya paniğe kapılmış değildir. Daha İnönü "Ortanın solundayız" dediği zaman paniğe kapılmış olan bu kimseler, aslında seçim neticelerini ellerini ovuşturarak, memnuniyetle karşılamışlardır. Onlar seçimlerdeki başarısızlığı tamamen "Ortanın Solu" programına maledecek partiyi eski günlere döndürmek amacında görünmektedirler.

Seçim sonuçlarından gerçekten endişeye ve üzüntüye kapılan, CHP'nin ortanın solundan vazgeçerek tekrar kitle partisi olmasını isteyen bir grup ise samimi, fakat zayıf mâneviyatlı kimselerden meydana gelmektedir. Bunlar istemeden, Banguoğlu gibilerinin emellerine hizmet edecek saçmalıklar yapabilecek derecede şaşırmış durumdadırlar. Aralarında, klâsik oportünist Kasım Gülefe gözünü dikmiş olanlar çoktur. Bu iki grupun söylediği, maalesef zor ayırdedilecek kadar birbirine benzemektedir. Bunlar üzgün söyle demektedirler: "CHP tekrar kitle partisi olmalıdır. Yoksa önümüzdeki seçimlerde iddiasını devam ettiremez."

Ayrıldıkları nokta ise "Ortanın Solu" ilkesi karşısındaki tutumlarıdır. Samimi aleyhtarlar "Ortanın Solu"na sempati beslediklerini, bunun isabetine inandıklarını ,fakat böyle bir sloganla seçim kazanabilmek için çok uzun zaman beklemek gerektiğini, oysa kitle partisi olunursa daha kısa zamanda aynı fikirlerin gerçekleştirilebileceğini söylemektedirler.

Samimiyetsizler ise bu noktada kesin şekilde ayrılmakta. "Ortanın Solu" denilince aynen sağcı AP'lilerin tutumu ile "Moskova Yolu" diye sözü bağlamaktadırlar.

Bu iki grup, önümüzdeki günlerde CHP'nin ileri fikirli ve kararlı kadrosuna bazı müşkiller çıkaracaklardır. Fakat çıkarılacak olan bu müşkiller aynı zamanda vakti gelmiş bir tasfiye ye iyi bir zemin olacak ve sağlam sebep teşkil edecektir.

Eyyamcılığa paydos!

CHP bugüne kadar ne çekmişse bu bulanık fikirlerden ve parti değil, her türlü fikrin satıldığı bir "umumi mağaza"nın sahibi olmak isteyenlerden çekmiştir. Son seçimlerin kaybedilmesinde de bu durumun rolü vardır. Elbette ki, İnönü "Ortanın Solundayız" dediği anda, hemencecik bütün CHP kadroları ve teşkilâtı aynı sesi verecek duruma gelmemişti. Seçimlerde ileri fikrin sesini vermeyenler çalışmamışlar veya menfi rol oynamışlardır. Erzincanda özel sektörcü Zeynel Gündoğdunun yaptığı, Amasyada Mustafa Kemal Karanın CHP aleyhinde çalışması; Adanada meşhur bir şahsın, yeni uğradığı afifete rağmen, reform lehinde konuşulmaması için çabalaması, hattâ toprak reformundan bahseden Doğan Araslının sandalyesini tekmelemesi hep bu durumun örnekleridir. Bunlar en kısa zamanda tasfiye olunacaklar ve CHP, Genel Başkandan neferine kadar aynı sesi -"Ortanın solundayız" sesini- verecek ülkücü ve dinamik bir parti haline sokulacaktır. Bunun tersini düşünenler, daldıkları bulanık fikirlerin içinde, "Peki, tekrar kitle partisi haline gelirseniz, 1969 da aynı metodu çok daha ustalıkla tatbik eden AP'den iktidarı alabilecek misiniz?" sorusu karşısında apışıp kalmaktadırlar.

Osman Bölükbaşı
Boş lâfın zaferi

Yaş ve fikir olarak genç CHP'liler şimdi parti kadrolarındaki jurnalcıların ve parti fikriyatına karşı olanların hiç vakit kaybedilmeden tasfiye edilmesini, teşkilâtın fikriyata uygun, dinamik elemanların eline teslimini istemektedirler. Bunun için Parti Meclisine verilecek önerge dahi hazırlanmıştır. Gençlik Kollarının Genel Başkanı Doğan Araslı, Parti Meclisinde imzasını attığı bu önergeyi verince herhalde desteksiz kalmıyacaktır.

Parti Meclisinin uğraşacağı bir diğer mesele de, 10 kadar olacağı tahmin edilen millî bakiye kontenjanının kullanılmasıdır. Bunun kulisi şu anda en ateşli şekilde yapılmaktadır. Kaybeden milletvekillerinin çokluğu bunu gerginleştirmektedir. Ancak, bu zor işin çok kolay ve yararlı şekilde halledilmesi imkânı vardır. Bu da, bu kontenjanların, niteliğe bakılmadan "yâr ve ağyar"a dağıtılması ihtimalini tamamen bertaraf edecek kesin bir ölçü ile değerlendirilmesidir. Bu ölçü herhalde, "CHP'nin bundan sonra uygulayacağı politika"dan başka bir şey olamaz. "Ortanın Solu" programının ağırlığını kaldırabilecek kalite ve enerjide adaylar, millî bakiye kontenjanının kullanılmasında önü almalıdırlar. Yoksa "şu kadar yıldır partide", "falancanın yakını" gibi mülâhazalarla bu programa uymayan kimselerin tercih edilmesi, bu kadar yıl sonra kendisine net bir hüviyet verme fırsatını ele geçirmiş olan CHP'nin kendi kendini inkârı olacaktır.

M. P.

Bitti bakla - kör alıcı

Seçim gecesi MP Genel Merkezinde, beklenen nükteyi bir gazeteci yaptı. Bölükbaşının çalışma odasına çıkan

"Amerikanın Zaferi"

Seçimlerin neticeleri, içte ve dışta yapılan bir çok tefsirde, Amerikanın zaferi olarak belirtilmektedir. Bunun doğru bir tarafı olduğu muhakkaktır. Amerika, Türkiyede "karışıklık devri"nin sona ermesinden bu yana İnönü Hükümetlerinden hiç memnun olmamıştır. Amerika, Türkiyede bir "İnönüsüz Hükümeti" aramış, bu bulundugu zaman da, şüphesiz memnun kalmıştır. Bir taraftan, dünya politikasında Amerikaya daha bağlı, diğer taraftan kendi ekonomisinde amerikan sermayesine karşı daha müsamahalı bir türk hükümeti elbette ki Amerikanın nazarında, dış politikası daha bağımsız, amerikan sermayesine karşı daha az müsamahalı bir türk hükümetinden iyidir. Böyle düşünüyor, böyle istiyor diye Amerikayı kınamanın manası yoktur. Amerikanın, düşündüğü ve istediği gerçekleşsin diye sarfettiği gayret, yaptığı yardım ne ölçüde maneridir, ne ölçüde maddidir. bunun hakkında ortada dolaşan ise sadece rivayetlerdir. C.I.A.'nin Singapur Başbakanına rüşvet teklif ettiğini ortaya çıkaran yanlışlık gibi bir yanlışlık yapılmadığı takdirde, tabii bu çeşit "desteklemeler"in gerçek mahiyeti kolayca bilinmez.

Ancak, Türkiyede A.P. nin iktidara gelmesiyle türk - amerikan münasebetlerinin, ilk bakışta sanılacağının aksine, çetin bir devreye gireceğinin bilinmesi lâzımdır. Oyların bu şekilde tecellisi, mesela bugünkü petrol düzeninin devamına milletin izin verdiği tarzında tefsir edilirse, yahut Kıbrıs konusunda amerikan patentli bir hal çaresinin artık Türkiyeye kabul ettirilebileceği kanısını doğurursa hata işlenir. Türkiyede bugün Amerika hakkında beslenen gerçek hisler ne T.İ.P.'in şampiyonluğunu yaptığı hislerdir, ne de A.P. nin umacı gibi göstermek istediği hislerdir. Bugün Amerikaya karşı, sağlam kuvvetleriyle memleketin soğuk olduğu bir gerçektir. Fakat düşman olmadığı, bir başka gerçektir. Kurulacak olan hükümetin, aldığı oylar ne olursa olsun, bu kuvvetler nezdinde şüpheli, dolayısıyla az itibarlı bulunduğu hiç gözden kaçırılmamalı, onun vasıtasıyla her şeyin yapılabileceği sanılmamalıdır. Bir defa bu hükümetin gücü, görülecektir, çok şeye yetmeyecektir. İkincisi, ihtiyatsız adımlar, Morrison firmasının eski temsilcisinin başının üstünden aşıp doğrudan doğruya Amerikayı Türkiyede daha fazla yaralayacak, zedeleyecektir.

Amerikanın, İkinci Dünya Harbinin hemen sonrasındaki ilk italyan seçimlerinde ağırlığını açık açık De Gasperinin tarafına koyduğu, onun kazanması için çok gayret ve para sarfettiği hiç kimsenin meçhulü değildir. Komünistlerin bu sayede Avrupada köprübaşı kurmaları önlenmiş, batı dünyası rahat nefes almıştır. Ondan sonra Amerika, İtalyanın refaha kavuşması plânına esaslı yardımlar yapmış, komünizm gerçekleşen kalkınma sayesinde gittikçe gerilemiştir. Her halde Amerika, İtalyaya sömürülecek bir memleket gözüyle bakmamıştır.

Büyük Elçi P. T. Hart

Ama İtalya, seçimlerinde veya hükümet değişikliklerinde Amerikanın ağırlığını koyduğu tek ülke değildir. Bir de, bu durumda Güney Amerika memleketleri vardır. Amerikadan yana bir iktidar, bu memleketlerde, Amerikanın özel menfaatleri daha iyi korunsun diye getirilmektedir. İktidar devam ettiği süre, bal tutan parmak yalamakta, fakat Güney Amerika asla istikrara kavuşamamaktadır.

Amerika Türkiyeyi hangi gözle görecektir?

Bir defa Amerika. Türkiyeyi hangi gözle görmektedir? A.P. nin bu seçimlerde çok seçmene yutturduğu gibi, sahiden, bir "komünist olma" tehlikesinin Türkiyede mevcut bulunduğuna Amerika inanmıştır da ondan, batı dünyasının menfaati icabı mı gayrete gelmiştir? İtalyada yaptığı gibi. Yoksa, özel menfaatlerine daha yatkın bir ekip mi istemiştir? Güney Amerikada istediği gibi.

Amerika, memleketin sağlam kuvvetlerinin gözünün kendi üstünde olduğunu ve kalacağını bilirse, gerçeklere şimdiye kadar koyduğundan daha doğru teşhis koyarsa çok iyi eder. Amerikanın bir çok memlekette, o memlekete ikinci gözle baktığı için komünizmi sevimli hale getirdiği unutulmamalıdır.

Biz, komünizm Türkiyede, bir de o yüzden daha sevimli hale gelsin, istemiyoruz.

---

merdivenler. partinin görevli odacılarınca tutulmuştu. Kimse, aktedroncu liderin bulunduğu kata çıkamıyordu. Fakat, alınan sıkı tedbirlere rağmen, Bölükbaşının sesi duyuluyor, âdeta alt katlarda yankı yapıyordu. Şaşkın nazarlarla birbirlerine bakan gazetecilerden biri:

"— Bölükbaşı radyo konuşmalarını tekrarlıyor. Herhalde hızını alamamış olacak!" dedi.

Karanfil Sokaktaki MP Genel Merkezi, seçim gecesi oldukça hareketliydi. Ama bu hareket bir canlılık belirtisi değildi. Bölükbaşı, seçim sonuçlarının bir an önce alınması için sağa sola emirler yağdırıyor, bir yandan da odasından, partisinin kuvvetli sandığı il ve ilçeleri bizzat arıyordu. Aktedron almasına rağmen, konuşmaları biraz geç bağlayan şehirlerarası memurelerini iyice haşlıyordu.

Bu elektrikli hava geceyarısına kadar sürdü. Bu saatten sonra belli olmaya başlayan sonuçlarla MP'nin üçüncü parti olma yoluna girdiği anlaşılıyordu. Bu durumun bile bir zafer mi, yoksa mağlûbiyet mi olduğu konusunda tereddüte düşülüyordu. Çünkü, seçim öncesinde Genel Başkanı da dahil olmak üzere MP yöneticileri, bu seçimlerde partilerinin en az 70 milletvekilliği kazanacağını söylüyor, bazıları ise, miktar konusunda ihtiyatlı davranıyor ve "asgari 90 milletvekili" diyorlardı. Bunun en tipik örneğini, seçimlerden önce MP Genel Sekreter Yardımcısı Memduh Erdemir verdi. Kendisiyle görüşen bir AKİS'çiye Erdemir:

"— Benim tahminim, 93 milletvekilliği kazanacağımızdır. Demokrasinin de ancak böyle olunca kurtulacağına inanıyoruz" dedi.

Bu bakımdan, seçim öncesi fütursuzca demeçler veren parti ileri gelenleri, sonuçların yarı yarıya belli olmasından sonra, liderleri Bölükbaşının

odasına girerken korkuya kapılıyorlar, bazen ne yaptığı belli olmayan Genel Başkanlarının, seçim öncesi demeçlerini yüzlerine atacağından endişe duyuyorlardı. Bu yüzden, sonucun MP için bir zafer mi, yoksa mağlûbiyet mi olduğu yolunda hayli tereddüte düşüldü.

İlahi, Osman Bey!..

Bölükbaşı, o geceyarısından sonra, yönetici durumunda olan bütün partilileri odasında topladı. karşısında ceketlerinin bütün düğmelerini sıkısıkıya iliklemiş vaziyette duran partililere:

"– Gördünüz mü! Daha iki günlük partimizi altı parti arasında üçüncü durumuna getirdik. Gördünüz mü, bir parti nasıl idare edilirmiş! Gördünüz mü! Radyoda hem nalına, hem mıhına vurularak nasıl konuşulurmuş!" diye ilk müjdeyi verdi.

Bölükbaşının bu veciz nutkundan sonra, Genel Merkezde bir rahatlama hissedildi. Bu rahatlama, partinin odacıları da dahil, neticeleri izlemek için Genel Merkezde bekleşen partililerde de müşahede edildi.

Bölükbaşı, neticelerin kısmen belli olmasından sonra bir partilinin otomobiline binerek evine gitti, ama sabaha kadar da gözüne uyku girmedi. Bu defa Genel Merkezin telefonları Bölükbaşı için çaldı. Bölükbaşı, partili arkadaşlarına uyku tutmadığını söylüyor ve onlardan haber istiyordu. Bu yüzden, Bölükbaşı partiyi terkettikten sonra bir ara rahatlayan yöneticiler, yeniden telâşlanmaya başladılar.

MP lideri, partisinin üçüncü sırayı işgal etmesine sevinmişti ama, koalisyona giremiyeceği için canı pek sıkılmıştı. Çünkü, AP'nin bulunduğu bir koalisyon hükümetinde MP de bulunacaktı ki, seçmenler, şenliği o zaman görsünler!..

Bundan dolayıdır ki Bölükbaşı şu hükmü vermekte gecikmedi:

"– Bensiz AP İsmet Paşanın karşısında on ay dayanamayacaktır. Millet yazık etti!"

C. K. M. P.

Aydan düşüş

Selânik Caddesinde bir bahçe içindeki iki katlı CKMP Genel Merkezi binasında bir ölüm sessizliği hüküm sürüyordu. Birinci kattaki odalarda sağa sola koşuşan gençler hayli telâşlı ve heyecanlı görünüyorlardı. Hemen hemen herkes birbirine, tasnifi sona eren sandıklardan çıkan oy dağılımını soruyor, fakat kesin bir cevap alamıyordu. Saat 17'den sonra Ankaranın bazı semtlerindeki sandıkların sonucu partili gençler tarafından ulaştırılınca, parti genel kurmayının kaşları çatıldı.

İlk gelen haberler, Bahçelievler, Çankaya, Yenişehir ve Cebeci semtlerindeki sandıklardan çıkan oyları büyük bir çoğunlukla CHP'nin aldığını, TİP'in ise AP'ninkine yakın oy topladığını gösteriyordu. CKMP genel kurmayını kara kara düşündüren, CKMP'nın çok az oy alması değil, TİP'in CKMP've göre önde gitmesiydi. Genel Sekreter Fuat Uluç ve Yardımcısı Muzaffer Özdağ, kendilerine rakip gördükleri TİP'in aldığı oylardan endişe duyduklarını söylüyor ve her yeni haber alınışta:

"— Vay anasına! Buradan da mı almışlar?" diyerek, hayretlerini gizlemiyorlardı.

Cevaplar hep ayniydi:

"— Maalesef, öyle!.."

Genel Başkan Alpaslan Türkeş, seçim sonuçlarını evinde radyodan dinliyordu. Radyonun verdiği sonuçlara pek inanmamış olacak ki, sık sık telefonla Genel Merkezi arıyor, illerden ve ilçelerden bir haber alınıp alınmadığını soruyordu. Genel Sekreter Fuat Uluç ise, bazı il ve ilçelerden aldığı gayriresmi sonuçları veriyor, fakat Türkeşi tatmin edemiyordu. Bu yüzdendir ki Türkeş, bir ara, Genel Merkezi 10-15 dakikada bir aramaya başladı.

Alpaslan Türkeş
Yel üfürdü, su götürdü

Sonunda da dayanamıyarak, saat 21 sıralarında bir otomobille Genel Merkeze geldi, doğruca, ikinci kattaki odasına çıkarak telefonun başına geçti. Fakat bu da bir fayda sağlamadı. Çünkü birkaç ilden telefonla alınan sonuçlar, CKMP'nin, seçim yarışında sonunculuktan kurtulamıyacağını gösteriyordu. Türkeş, daha fazla dayanamıyarak, tekrar evine döndü.

Sondan birinci

Türkeşin eve dönmesinden sonra bir süre partide çalışan CKMP Gençlik Kolları Başkanı, bir ara, AP Genel Merkezinde görüldü. Başkan, seçim sonuçlarını AP Genel Merkezinden daha iyi izleyeceğini düşünmüş olacak ki, partideki AP'li arkadaşlarıyla temas kurmağa başladı. Seçim sonuçlarını niçin CKMP Genel Merkezinde izlemediğini soran AP'lilere şöyle dedi:

"— Valla, bize ne haber geliyor, ne de birşey... Şimdiye kadar sonuçları radyodan izledik. Bir de AP'ye uğrayayım, dedim."

Seçim sonuçları yavaş yavaş belli olmağa başlayınca, CKMP'lilerin de yavaş yavaş ağız değiştirmeğe başladıkları görüldü. Önceleri üçüncü parti olma çabası ve heyecanı içinde çırpınan yöneticiler, daha sonra "Biz zaten biliyorduk. Bizim mücadelemiz Mecliste olacak. Gelecek seçimlere kuvvetli olarak hazırlanacağız" demeğe başladılar. Fuat Uluç ise, yüzünde tam mânasıyla bir bozgun ifadesi, seçim sonuçlarının tahlilini şöyle yaptı:

"— Bu seçimi tecrübe kabul edip, önümüzdeki dört yılda teşkilâtı kuvvetlendireceğiz."

CKMP Genel Merkezi, seçim sabahına kadar renksiz ve hareketsiz dakikalar yaşadı.

Bu haftanın başında birgün, CKMP sözcüsü Gökhan Evliyaoğlu, seçim sonuçları hakkında kendisiyle görüşen bir AKİS muhabirine:

"— Bizim aldığımız 210 bin civarındaki oy, birbuçuk iki aylık bir partinin aldığı neticedir" dedi.

Ardından da ekledi:

"— Mecliste atomik bir çekirdek olacağız. Zaten, Mecliste sosyal bir muhalefet cephesi kurulmuştur. Çalışmalarımız sosyal açıdan olacaktır."

Bu, CKMP'nin, TİP'e karşı bütün allerjisine rağmen, ekonomik ve sosyal alanlarda CHP - TİP paralelinde yer alacağını göstermektedir. Fakat CKMP, eğer AP TİP'in başına bir kaza getirmeye çalışırsa onu destekleyecektir.

Seçim sonuçlarından anlaşıldığına göre, Türkeşin liderliğindeki CKMP, eski kimliğine oranla hayli sayıflamıştır. Mecliste ancak bir grup teşkil edebilecek kadar milletvekilliği kazanan CKMP, üyelerini Meclise millî bakiyeden sokabilecektir. Lider Türkeş bile, Ankara listesinin başında olmasına rağmen, millî bakiyeden Meclise girecektir. CKMP milletvekillerinin üçte birini Türkeşin kader arkadaşlarının -Muzaffer Özdağ, Fuat Uluç, Mustafa Kaplan- teşkil edeceği sanılmaktadır. AP'den transfer, Konya listesinin başında bulunan Gökhan Evliyaoğlu da millî bakiyeden Meclise girecekler arasındadır.

Y. T. P.

Elveda, güzel hayaller!

YTP Ankara adayı ve eski İl Başkanı Nail Başçavuşoğlu:

"— İsmet Paşa AP'ye 'İkinci Demirkırat' derken, acaba maksadı yok muydu?" diye sordu.

Yüzünde imalı bir ifade vardı. AKİS muhabiri, var ise bu gizli maksadın ne olabileceğini öğrenmek isteyince de şu cevapla karşılaştı:

"— İsmet Paşanın ağzından böyle bir sözün söylenmesinin sonucu, elbette ki eski DP oylarının AP'de toplanması olacaktı. Bunu Paşa bilmez mi? Bilir!. Fakat o da öyle istiyordu. İsmet Paşa için çetin ceviz, aslında, Alican ve YTP'dir. AP Paşa için fındık fıstık sayılır. Bu yüzden AP'yi 'İkinci Demokrat Parti' ilân etti ve bütün DP oylarının AP'de toplanmasını sağladı.."

Bu açıklama, tenha odada bir garip sessizlik yarattı. Bu konuşma, İzmir caddesindeki YTP Genel Merkezinde, seçim sonuçlarının resmî olmamakla beraber epey kesinlik kazandığı Salı günü cereyan etti. Seçimlerden sonra en tenha Genel Merkez YTP'ninki oldu. Belki bu seçimlerde en az milletvekili kazanan parti YTP olmıyacaktır. Fakat 10 Ekim 1965 seçimleri ile en ümitsiz duruma bu parti düşmüştür. Eski DP oylarından başka hiç bir mevcudiyet sebebi bulunmıyan, bir takım mutavassıt formüller dışında hiç bir net görüşe sahip olmayan bu siyasî teşekkülün mensupları, artık bir gelecekleri bulunmadığını ve nisyana terkedilmek üzere olduklarını hissetmişlerdir. YTP'liler şimdi, o hiç bir zaman bırakmadıkları büyüklük komplekseleri ile durumu izaha çalışmakta ve kendilerine göre mağlûbiyet sebep-

Ekrem Alican
Kendi gitti, ismi kaldı yadigâr

leri yaratmaktadırlar. Nail Başçavuşoğlu, YTP'nin başarısızlığını İnönünün bir oyununa malederken, Genel Başkan Ekrem Alican da gazetelere ayrı yönde bir demeç vermiştir. Alican bu demecinde, seçmenlerin mantık ve muhakeme ölçüleri dışında, hissî tesirlerle oy verdiklerini ima etmekte ve sağlam görüşlere sahip YTP nin bu sebeple iltifat görmediğini ileri sürmektedir. Bu iddianın ilk kısmı gerçekten doğrudur. Türkiyedeki seçmenlerin çoğunluğu, bu seçimlerde daha ziyade hissî hareket etmiştir. Ancak, Alicanın bu gerçeğe dayanarak vardığı sonuç biraz tuhaftır. Eğer seçmenler akıllarını kullanarak, muhakeme yürüterek, sükûnetle oy verselermiş, bu oylar YTP'ye gelecekmiş! Bu, çok dudakta tebessüm yaratan hoş bir izah tarzıdır. Boşlukta dönmekten başka hiç bir özelliği bulunmayan bu partinin bazı mensupları dahi artık gerçeği görmeye başlamışlardır. Meselâ Sivas adayı Sevinç Düşünsel, bunlar arasındadır.

Fos çıkan "çetin ceviz"

Yıllardır avukatlık yaptığı Ankaradan seçim kampanyası dolayısiyle ayrılarak Sivasa yaptığı seyahat, Düşünselin kanaatlerinde değişiklik yaratmıştır. YTP'nin kadın adayı, intibalarının sonucunu AKİS muhabirine şöyle açıklamıştır:

"— Gezdiğim yerler o kadar fakirdi ki,. Her gittiğimiz köyden ayrılırken, insanın gözlerim yaşarıyordu. Türkiyenin mutlaka sosyal ve reformcu bir politikaya ihtiyacı vardır."

Bu sözlerin sahibi, 1960 yılındanberi, "liberalizm", "özel teşebbüse dayanan kalkınma", "mutedil politika" gibi sloganların sahibi YTP'de aralıksız çalışmış bir politikacıdır. YTP'liler de memleket gerçeklerine dayanmayan kuru bir itidalin mânasızlıktan başka bir şey olmadığını anlamaya başlamışlardır. Suya da sabuna da dokunmamak politikası YTP'yi ve Alicanı bugüne getirmiştir. Ekrem Alican kendi seçim bölgesinden doğrudan doğruya seçilememek gibi bir durumla karşı karşıya gelmiş bulunmaktadır Şimdi Alican, millî bakiyeden yararlanmıyacağını söylemektedir. Zamanında şiddetle taraftar olduğu millî bakiye sistemini protesto anlamını taşıyan bu davranış, Alicanın sık sık içine düştüğü çelişmelerin yeni bir örneğidir. Politika gibi, en kesif çalışmayı gerektiren bir sahada, yıllanmış memurların rehaveti ile liderlik yapmaya kalkan Alican, bu tutumu ile partisinin erimesini çabuklaştırmıştır. Son seçim kampanyasında 63 yaşındaki İnönüye göre üç misli, akranı Demirele göre ise 20 misli az gezen Alican, hiç sıkıntıya gelemiyen bir karaktere sahiptir. En ufak bir müşkül, Alicanın "şapkasını alıp eyvallah demesine" yol açmakta ve bu, cesaret diye adlandırılmaktadır. Kendi arkadaşları bile Alicanın, ayda politika yapıyormuş gibi davranmasından şikâyetçidirler. YTP'lilerin anlattığına göre, Alicanı seyahate çıkarmak deveye hendek atlatmak kadar zor olmuştur. YTP liderı bu tekliflere ilkönce:

"— Seçmenler benim Meclisteki faaliyetlerimi biliyorlar. Ona göre karar versinler. Ben gidip oy isteyemem" diye itiraz etmiş, sonra istemeye isteмeye yola düzülmüştür.

Alican, kendisiyle görüşmek isteyen ve o gün yazı yazmak zorunda bulunan AKİS'çiye de kendi metodlarını uygulamış ve:

"— Sorularınızı yazıp, Partiye bırakınız. Bir kaç gün sonra cevabını alırsınız" demiştir.

T.İ.P.

Umulan ve bulunan

Seçimlerin yapıldığı Pazar gecesi TİP Ankara İl Merkezinde toplanan partinin sandık kurullarındaki görevli üye ve müşahitlerinin görüşü, deği-

şik ifadelerle aynı noktada birleşiyordu: TİP, bilhassa Ankarada, ekonomik ve sosyal durumu iyi, okumuşu çok semtlerde CHP ve AP'den sonra en çok oy alan, fakat yoksul gecekondu semtlerinde beşinci sırayı işgal eden partidir.

Gerçekten de görülmüştür ki, ilk defa milletvekili seçimlerine giren TİP, Ankara, İstanbul ve İzmirin hayat seviyesi yüksek semtlerinden umulandan fazla oy almış, CHP ve AP'den sonra rahatlıkla üçüncü sıraya geçmiştir. Gecekondu semtleriyle ilçe ve köylerde ise alacağını tahmin ettiği oylar AP ve MP'ye gitmiştir. Bu da TİP'in büyük illerdeki solcuları biraraya getiren, fakat ilçe, köy ve yoksul bölgelere henüz ulaşamayan bir parti olduğunu göstermektedir. Bu durum, önümüzdeki seçimler için TİP'in en büyük problemlerinden birini teşkil etmektedir. TİP yönetici ve ileri gelenleri kabul etmektedirler ki, bu seçim kampanyasındaki propagandalar sadece büyük şehirlere inhisar etmiş, yoksul bölgelere girilememiştir. Parti yöneticileri, bunun nedenini maddî imkânsızlığa bağlamaktadırlar. Buna rağmen partililer, bu seçimlerde iyi sonuç alındığı görüşünde birleşmektedirler.

TİP sorumlularının görmek veya söylemek istemedikleri asıl gerçek, TİP'in radyo konuşmalarındaki aşırılığının ve sınıf düşmanlığı yaratacak edebiyatının bütün memlekette uyandırdığı dehşettir. Bu dehşet CHP'nin oylarına bile tesir etmiştir.

Seçimlerde 270 binden fazla oy alan TİP'in bir başka problemi de, Meclise girecek üyelerinin Meclis çalışmalarına alışık olmamalarıdır. Genel Başkan Mehmet Ali Aybar dahil, ilk defa Meclise giren 14-15 milletvekilinin, çalışma düzenine ayak uydurabilmek için bir süre bocalıyacakları bir gerçektir. Parti yöneticileri, önümüzdeki dört yıllık muhalefet devresinin hayli sert olacağını, TİP Meclis Grupunun en çok ana millî meseleler üzerinde duracağını söylemektedirler.

Çetin günlere doğru

TİP Genel Yönetim Kurulu üyesi Prof. Sadun Aren, haftanın ortasında bir AKİS'çiye, TİP Meclis Grupunun varlığıyla Meclisin daha iyi bir çalışma düzenine gireceğini söyledi ve şöyle dedi:

"— Seçim kampanyasındaki tutumumuzu aynen Meclise aksettireceğiz. Yabancı sermayeye karşı olan tutumumuzu ve prensiplerimize olan bağlılığımızı göstereceğiz."

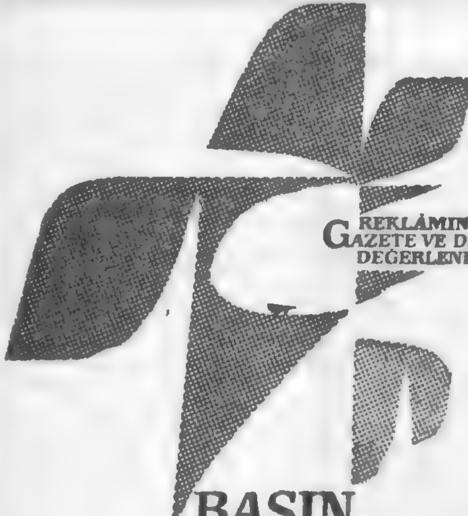
Petrolün millîleştirilmesi ve toprak reformunun TİP'in istediği ölçüler içinde çıkarılması için Grupun bütün gücüyle çalışacağını söyleyen Aren, partisinin önümüzdeki dört yıllık mücadele esaslarını da şöyle açıkladı:

"— Halkı uyanık tutmağa ve AP'nin de niyetini ortaya çıkarmağa çalışacağız. Asıl maksadımız, bu dört yıl içinde halkı iyiden iyiye uyarmak olacaktır. Toprak reformunu reel ölçüler içinde Meclisten geçirmeğe çalışacağız. Toprak reformunun bizim istediğimiz ölçüler içinde çıkarılmayacağını biliyoruz, fakat mücadelemize gene de devam edeceğiz. Devamlı kanun teklifleri hazırlayacağız. Tadil teklifleri getireceğiz. Gene söylüyorum: asıl maksadımız, halkı, belllibaşlı millî meselelerde uyanık tutmak olacaktır."

Sadun Aren, AP'nin TİP'i kapatma niyetinde olduğuna dair ortaya atılan görüşlere ihtimal vermediğini de sözlerine ekledi ve şöyle dedi:

"— Türkiye İşçi Partisi Anayasaya göre kurulmuş bir partidir. Adalet Partisi iktidarının Türkiye İşçi Partisini kapatmaya teşebbüs etmesi, Anayasa düzeninin dışına çıkması demektir."

TİP'in bu seçimlerde Mecliste bir grup teşkili için gerekli olan milletvekili sayısından fazlasını kazanması, parti yöneticilerini önümüzdeki seçimler için hayli ümitlendirmiştir. TİP'in bu devre üzerinde en çok duracağı meselelerden biri de teşkilâtlanmayı hızlandırmak olacaktır. Bu seçimlere 51 ilde katılan TİP, önümüzdeki seçimlere 67 ilde girebilmek için gayret sarfedecek ve zayıf bulunan il ve ilçe teşkilâtlarını kuvvetlendirmeğe çalışacaktır.

BASIN İLAN KURUMU

YURT İÇİ VE YURT DIŞI REKLAMLARINIZ İÇİN

HİZMETİNİZDEDİR

Genel Müdürlük

Cagaloglu, Türkocagı Caddesi,

İstanbul

Telefon : 27 66 00 - 27 66 01

Telgraf adresi : BASINKURUMU

Basın A: 17594) — 566

(AKİS: 569)

Av. Naim Tezmen — Av. Tahsin Atakan

İzahlı — İçtihatlı

İŞ HUKUKU VE SOSYAL SİGORTA KÜLLİYATI

Satışa arzedilmiştir. Bu kitap, Sosyal Sigorta Kanunu, İş Kanunu, Toplu İş Sözleşmesi. Grev ve Lokavt Kanunu, Sendikalar Kanunu ve bu kanunlarla alâkalı diğer bütün kanun, Nizamname, Talimatname ve ilgili 1000 den fazla Yargıtay, Danıştay içtihatlarını toplamıştır.

1160 Sahife, Lüks ciltli, Fiatı 50.— Liradır.

YENİ ÜNİVERSİTE KİTAPEVİ

Ankara Cad. No: 80 İSTANBUL

(AKİS: 571)

HERKES

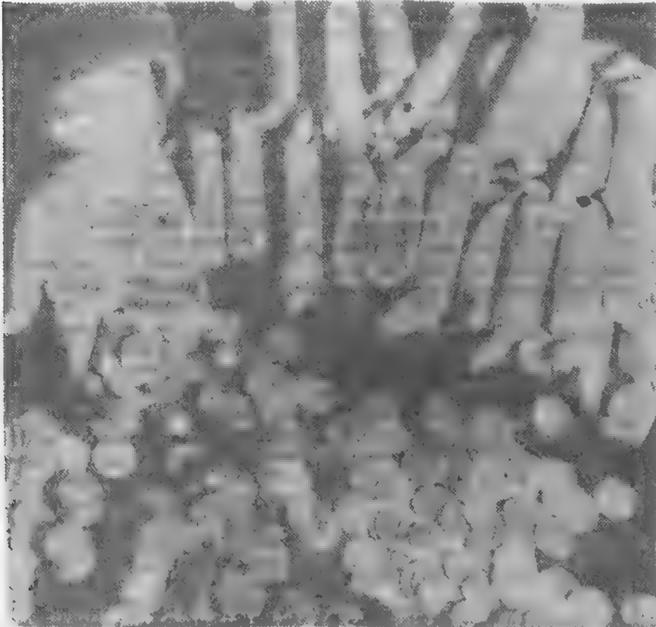
OKUYOR

Durum

Mahalle milyoneri politikası

AP'nin tek başına iktidara gelmesiyle türk siyasi hayatı kadar, hattâ ondan da önce türk ekonomik hayatı yeni problemlerle karşılaşacaktır. Hiçbir azgelişmiş ülkenin bugün izlemek istemediği ekonomi politikasını AP iktidarı rahatlıkla izleyecektir. Bu yol, gelişmiş ülkelerle sıkı bir işbirliğine dayanan -işbirliğini kimlerin yararına işlettikleri 1950 - 60 arasındaki mahalle milyonerleri ile görülmüştür- ve azgelişmiş ülkelerin ekonomik bağımsızlık kazanmasına, sanayileşmesine, adam olmasına meydan vermeyen aldatıcı bir yoldur. Bu yol, DP iktidarı tarafından, dünya konjonktürünün en elverişli olduğu bir zamanda denenmiş. Kore savaşı ile ihraç mallarımızın fiyatlarının yükseldiği, tarıma geniş, yeni alanların açıldığı, tarımın modernize olmaya başladığı, geniş dış yardımların işlediği bu dönem üç-dört yıllık bir pırıltıdan sonra, Türkiyeyi bir belâlar zincirl içine atmıştır. Kapalı ekonomiden yavaşça açık ekonomiye geçen köyler, bu pırıltılı üç-dört yıl sonundaki durgunluk ve geriye gidişi, dış ülkelere yüzdeyüz bağımsızlık sorunluğunu göremeden, siyasi buhranlar içinde bunalan Türkiye, 27 Mayıs ortamına kaymış, geniş halk kitlelerinin gözünde Menderesin ekonomi politikası bir efsane olmaktan çıkamamıştır. 10 Ekim seçimlerinde ne AP'lilerin becerikli hatiplerinin vatan-millet palavraları ve ne de CHP'nin İnönü ile açılan "ortanın solunda" tutumunun halkı korkutması geniş bir rol oynamıştır. Gerçek sebep, Menderes ekonomi politikasının hâlâ bir efsane olarak, yüzyıllarca sefalete mahkûm edilmiş bir halkın gözünde, varlığını devam ettirebilmesidir.

AP iktidarının izleyeceği ekonomi politikasının mahiyeti önümüzdeki üç-beş ay içindeki uygulamalarla anlaşılacaktır. Bu politikanın şimdilik yüreklerde yatan, zaman zaman açıklanmış olan belirtileri de mevcuttur. Türkiyenin karşılaşacağı ekonomik problemlerin çoğunda 1950-60 devrinin etkileri vardır.

Paralar
Çıkmaz sokaklara doğru

Yaz borca, at hurca

Siyasal yapımızın belli bir zümreye dayanması, devlet eliyle "yeni sınıf yaratılmak istenmesi" yüzünden, hakim zümrelerin menfaatine dokunulmaksızın kalkınmanın dış kredi ile gerçekleştirileceğini sananlar Türkiyeyi bir dış borç batakılığına gömmüş, Prof. Baade'nin deyimiyle, Türkiye bir "dipsiz fıçı" olmuştur. Bu öyle bir bataklık olmuştur ki, Türkiye 1964 sonundan itibaren hiç dış borç almamış olsa bile, o zamana kadarki 15 milyarlık dış borç için bunun üçte biri kadar faiz ödemek durumuna düşmüştür. Faiz tutarı 4 milyar 769 milyon liradır. Borçlarımız rahatça 2014 yılına uzanacaktır. Bunların ödenmesi için ihracat gelirimizin her yıl yüzde 35,2'sinin borç faiz ve taksitlerine tahsisi gerekmektedir. Ortalama faiz oranı ise yüzde 31,9 dur.

Diğer yandan, alınan borçlar karşılığında Türkiyenin kalkınma yolundaki tercihlerinden eser kalmamaktadır. Kalkınmayı sağlayacak temel tesisler için binbir sebep ileri süren gelişmiş ülkeler borç vermemekte, bunların özel sektör eliyle yapılmasını istemektedirler. Oysa bilinen bir gerçektir ki, Türkiyede özel sektör henüz gelişmektedir ve orta büyüklükteki sanayi işletmelerini bile doğru dürüst işletememektedir. Bütün bu işletmeler bile -eğer sahiplerinin söyledikleri doğruysa, söylenenin dışında ahlâki bulunamıyacak sebepler yoksa -çeşitli devlet sübvansiyonları ile yaşamaktadırlar. En küçük bir ekonomik harekette iskambil kâğıdı gibi yıkılan bu işletmeler canı burnunda, marjinal işletmelerdir.

Böylece, gelişmiş ülkelerin gerçek istekleri ortaya çıkmaktadır.

Kilit sanayie devletin parası yok, Özel sektör de bu işi beceremiyor. O halde? O halde, yabancı sermaye ile birlikte türk sermayedarları bu işi yapsın! Devlet parayı bulsun, bunlara versin, yabancı sermaye kârını dışarıya çıkarsın, borçların yükünü ise devlet çeksin.. İçerde bir mutlu azınlık yaratılsın ve gerektiğinde, reformcu hükümetleri iktidardan indirecek, XX. yüzyılda "ayıp" sayılan kafadakileri de iktidara getirecek bir "yeni sınıf" yaratılsın.. Yapılmak istenilen budur!

Türkiye kalkınamıyorsa, toprak reformu yapamıyor, sanayileşemiyorsa, bunda bu aracı sınıfın etkisi çok büyüktür. Toprak ağasını savunanlar bu sınıfın mensubudurlar. Yeniliklere her zaman karşı koymuş olan bu mutlu

azınlık, gelişme yolumuzu tıkayan baş etken olmuştur ve olacaktır da... Bundan kurtulmanın tek yolu, bu azınlığı yaratan ekonomi politikasına son vermektir. İnönü hükümetleri, çok tedbirli de olsa, bunu yapmak istemiş, gerçekleri görmüş, azınlığın mutluluğu yerine toplumun genel mutluluğunu değerli bulmuştur. Bu yüzdendir ki 10 Ekim sonuçlarına ulaşılmıştır.

Devlet eliyle milyoner üretme

Dış borçlar iktisadi gücümüzü de kırmaktadır. Yüzde 31,9'u bulan faiz oranının dışında, krediler şarta bağlı olduğu için, kim para verirse ondan mal almak zorunda kalınmaktadır. Bu mallar ise, genellikle dünya serbest fiyatlarının yüzde 20-30 üstünde bulunmaktadır. Böylece, Türkiyenin yapacağı her 100 liralık yatırımın 32 lirası faize, 20-30 lirası dünya fiyatlarından yüksek fiyatla bize yatırım malı satan ülkelerdeki şirketlerin kasalarına gitmektedir. Fakir milletimizin -mutlu azınlığın çıkarına işleyen bu mekanizma yüzünden- yapacağı her 40-50 liralık yatırım için bir 50-60 lira avanta vermesi ve bunu yedi nesil halka ödetmesi gerekmektedir. Bu yüzdendir ki, Plâncılar, İkinci beş yıllık Plân hazırlıklarında en çok, iç kaynakları düzenleyen, bunlara önem veren bir yol düşünmüşler ve bunu model alternatifleri içinde koymuşlardır. Fakat artık bütün bunlara, bakıp bakıp üzülmekten başka çare kalmamıştır. Halkının yüzde 60'ı okuma yazma bilmeyen bir ülkede elbette ki akıldan yana olanlar değil, duygudan yana olan demagoglar iktidara gelecektir. Her yurtseverin dileği, bu yanılmanın anlaşılması ve son bulmasıdır.

"Türkiyenin kalkınması için elbette ki yabancı sermayeye ihtiyaç vardır. Ancak bu yabancı sermayenin milli sanayie zarar vermemesi, bu alanlara girmemesi, kâr transferinin normal hadde tutulması, kârlarının geniş kısmının ekonomiye yararlı alanlarda yeni yatırımlara girmesi gerekmektedir. Bunun için, yabancı sermayeye tanınacak hakların, yabancı sermaye taleplerinin iyice denetlenmesi gerekmektedir. Bu konuda bugünkü duruma ve ayrıca OECD raporuna kısaca değinmek de gelecekte Türkiyeyi bekleyen meselelerden bir diğerini ortaya koyacaktır.

Devlet Plânlama Teşkilâtının yaptığı bir incelemeye göre, bu şirketler istenilleni vermekten uzaktırlar. Üretimleri tamamen iç pazar içindir. İmalâtları için gerekli ham maddeleri yurt içinden değil, büyük ölçüde dış ülkelerden getirmektedirler. Bu yüzden, ürettikleri malların bedeli, ithal etmemiz halinde vereceğimiz değere çok yakındır. Türkiyeye getirdikleri sermayenin üç misli kadar iç sermaye kullanmakta, sermayelerinin üstünde iç krediden yararlanmaktadırlar. Bunların çoğu büyük işletme, temel sanayi filân değildir. Bunlar tüketim malı üretmektedirler. Montaj sanayiin de yer alanlar, sanayie en yakın özellikte olanlardır. Bunlarda bile ithalât ikamesi sıfıra yakındır. Çoğu, ama pek çoğu, bir yabancı firma ile iki-üç büyük türk ortağa dayanmakta, buna rağmen devlete az vergi vermek için anonim şirket statüsü taşımaktadırlar. Bütün bu "aşırı kolaylık"ların yüzünden şirketler, getirdiklerinden çok götürmek hakkını kazanmakta, fakat götürmemektedirler. Bunun sebebi, kalkınmamıza yararlı olma arzusu değil, tüketim malları imalâtı alanında çalıştıkları için Türkiyeyi kolay para kazanılan bir "tatlı kâr" beldesi saymalarıdır. Yabancı sermayeli şirketler bütün bunların dışında "patent" gibi, "know - how" denilen teknik meharet gibi sebeplerle de kâr transfer hadlerini yükseltmenin yolunu bulmaktadırlar.

Çıkmaz sokağın ağzında

Yabancı şirketlerin petrol ve madenlerimizin geleceği için düşündükleri "iyilik"leri ise hatırlatmaya lüzum yoktur! İnönü Hükümetinin görevden ayrılmasının akabinde yurdumuza gelen bir OECD özel sektör komitesinin raporuna değinmek, Türkiyeyi bekleyen büyük meseleleri açıklamaya yetecektir. Yabancı özel sektör çevreleri işin ciddiyetini gözden kaçırmamak için, Dünya Bankasından, Konsorsiyumdan bize gelen birçok taleplerde bu çevrelerin büyük etkisi olduğunu hatırlamak gerekir- AP iktidarından neler ummaktadırlar, bunu bu rapor söylemektedir. Raporda özetle şöyle denilmektedir:

"Türkiyeye yapılan yardımlar arttırılmalıdır. Ancak yardımlardan daha çok özel sektör yararlanmalıdır. Ayrıca, sermayeye güvenlik vermek için devlet sektörünün sınırları iyice çizilmelidir. Devlet işletmelerinin özel sektöre devri yoluna gidilmelidir.."

Türkiyenin kalkınması için "liberal anlayışı" temel alan raporda, yabancı uzmanların Demirel, Zeren, Erdem ve Turgut ile görüştükleri kaydedilmekte ve şöyle denilmektedir:

"Şimdiki hükümetin -yani IV Koalisyon Hükümetinin- tutumu bizim için umut ve cesaret verici olmuştur. Maden kanunu, sermaye piyasası, vergi kolaylıkları sağlayan kanunlar çıkarılmalıdır. Yabancı sermayeyi teşvik komitesi tarafından, ülkeye gelecek yabancı sermaye üzerinde yapılacak denetlemeler hafifletilmelidir. Komite, Başbakan Yardımcısı Demirele bağlanmalı, komitede özel sektör daha geniş şekilde temsil edilmelidir.."

Ele alınan şu birkaç mesele ve gelişmeye karşı koyan iç ve dış kuvvetlerin tutumu, Türkiyenin bir çıkmaz sokak ağzında bulunduğunu göstermektedir. Az gelişmiş ülkelerin herbiri böyle bir çıkmaz sokakla karşılaşmıştır ve çeşitli kalkınma metodları ile bunu aşmaya çalışmaktadır. Bunların ortak özelliği ise, iç ve dış siyasal bağımsızlık başta olmak üzere, ülkenin kendi şartlarına uygun bir kalkınma yolunun denenebilmesine elveren bir iktisadi ortam kurulmasıdır. Türkiye bu denemeye 1960 Devriminden sonra girmiştir. Fakat, geleneksel toplum yapısı, yüzyılların biriktirdiği bir çökelek haline getirdiği "meta - ekonomik" kafa, çıkarcılık, aşırı ferdiyetçilik, yarına umut bağlayamama, kendi kendine kalkınmanın imkânsız olduğunu şartlayan aşağılık duygusu bu yolu tıkamıştır. Türk toplumu, bütün geri bırakılmış toplumlarda görüldüğü gibi, reformlara karşı koymakta, günü gün etmekten başka şey düşünmeyen çıkarcıların sunduğu "kıpırtısız, uyuşuk" alternatifi tercih etmektedir. Bu durum, bu uyuşturucu yolun çıkar yol olmadığının anlaşılacağı güne kadar devam edecektir.

S

... var.

çok ... mat aday ... ca ...

... larda daha ... vazgeçmey

...lan havayolu şirketidir

Jetler artık alelâde şeyler oldu.

Büyük, küçük her şirkette var. Günün en modern vasıtası olan jetlere elbette rağbet edilecektir.

Fakat bir havayolu işletebilmek için mükemmel uçaklara sahip olmak kâfi değildir.

Keza, bir havayolu hakkında karar vermek icap ettiği zaman tarife ve yemek listeleri arasında mukayese ile de iş bitmez. Hepsinden önce emniyet, huzur ve itimat aramak gerekir. Ne isim verilirse verilsin bunlar herşeyin temelidir.

Dünyanın en tecrübeli havayolu ile uçtuğunuz zaman ise bütün bunlar emrinizdedir.

İlk fırsatta bizimle uçunuz.

PanAm'ın Jet Clipper uçaklarına 127 ayrı şehrin herhangi birinden binerek dünyanın ... memleketini ziyaret edebilirsiniz...

Ve nereye giderseniz gidin en iyi havayolunu seçmiş o... manın verdiği huzur ve r... hatlık içinde seyahat edeceksiniz.

Dünyada bundan üstünü ... yoktur.

Dünyanın en tecrübeli havayol...

Atlantikte Birinci — Lâtin Amerikada Biri...

Pasifikte Birinci — Dünya Turunda Birin...

Endonezya

Başı derde girenler

Darbe ve karşı darbelerle geçen karışık ve esrarlı bir hafta sonundan son a. geride bıraktığımız hafta içinde Jakartadan alınan her haber, Endonezyada başı dertte epeyce insan olduğunu gösteriyordu. Bunların başında, hiç şüphesiz, komünistler gelmektedir. 20 Eylül darbesi etrafındaki sis perdesi dağıldıkça, bu darbenin komünistler tarafından hazırlanıp uygulandığı artık iyice anlaşılmaktadır. Fakat Endonezya Komünist Partisinin işin içinde parmağı var mıdır? Burası kesinlikle bilinememektedir. Mao Çe-tung, olayın hemen ertesinde Başkan Sukarnoya bir mesaj yollayarak geçmiş olsun demiş, iyilikler dilemiştir. Jakarta radyosundan Sukarnoya bağlılık mesajları okunan kimseler arasında Endonezya Komünist Partisi lideri Aiditin de adı vardır. Fakat öteyandan, Malaysia radyosundan alınan haberlere bakılırsa -ki bunu batılı kaynaklar da doğrulamaktadır-, Endonezyanın hemen her yerinde, özellikle Java adasında komünistlerle ordu arasında bir hırsız - polis oyunu başlamış bulunmaktadır. Gene aynı haberlere göre, bu hırsız - polis oyunu sırasında ölenlerin çoğu, Komünist Partisine kayıtlı üyelerdir:

Açıktan açığa söylenmemekle beraber, Jakartada şu sırada başı dertte olanlardan biri de Başkan Sukarnodur. Bazı kaynaklara göre, 30 Eylül hareketi, Endonezyada siyasal güçleri büyük olan sağcılarla ordunun nüfuzunu kırmak için, bizzat Başkan Sukarno tarafından hazırlanmıştır. Eğer bu söylenti doğruysa, Sukarno şimdi, istediğinin tam tersiyle karşı karşıyadır ki, gerçekten başı derttedemektir. Bazı kaynaklara göre de, 30 Eylül hareketinin arkasında, Endonezyada komünistlerin daha Sukarnonun sağlığında işbaşına gelmesini isteyen Pekinin parmağı vardır. Oysa Sukarno, şimdiye kadar Komünist Çine pek güvenmiş, bütün bahislerini onun üzerine oynamıştır. Eğer bir önceki değil de bu söylenti doğruysa, Sukarnonun bugüne kadar yaptığı bütün hesaplar yanlış çıkmıştır ki, bu da başının dertte olduğunu göstermektedir.

Alınan bütün haberlerden, Endonezyada ordunun bugün tek etkili iktidar olduğu anlaşılmaktadır. Sukarno artık bir sembol olmaktan öteye gecememektedir.

Aden

Çanlar niçin çalıyor?

İngiltere XIX. yüzyılda Arap yarımadasıyla, özellikle İran körfezindeki ufak şeyhliklerle ilgilenmeye başladığı zaman, henüz Süveyş Kanalı açılmış değildi. Fakat İngiliz yöneticileri, bu yarımadanın Hindistana giden en önemli deniz ve kara yollarının üzerinde bulunduğunu bildiklerinden, buraya kendilerinden başkasının yerleşmesine izin vermemişlerdir. İngilterenin Arap yarımadasında kendi egemenliği altına aldığı ilk toprak, Adendir. İngiltere burayı işgal ettiği zaman, yıl 1839'du.

Sukarno
Başı dertte

Talihin garip bir cilvesi sonucunda, bugün Orta Doğuda İngilterenin elinde kalan son toprak parçası da, Adendir. Gerçi İngilterenin artık hem Orta Doğudaki, hem de Hint kıtasındaki üstünlüğü tarihe karışmış, çıkarları teker teker elden gitmiş bulunuyor. Hattâ, bundan iki ay kadar önce, Singapur Malaysia Federasyonundan ayrıldığı zaman, bu ülkedeki ingiliz üslerinin artık kimi, neyi ve nasıl koruyacağı ingiliz basınında en çok tartışılan konulardan biriydi. Ancak, aynı şeyi Aden için söylemek mümkün değildir. Çünkü, yüzyılı aşkın bir süredir İngiliz egemenliği altında bulunan Aden, 1869 yılında işletmeye açılan ve İngiltere için hâlâ hayati bir önem taşıyan Süveyş Kanalına, petrol kaynayan İran Körfeziyle Hint Denizinden giden yolun başındadır.

Bugün bütün dünyada Aden diye bilinen bölgenin yapısı çok karışıktır. Kızıl Denizin doğu ucundaki Aden kolonisi, kendi kendini yönetme imtiyazına sahip bulunmakla beraber, doğrudan doğruya İngiliz egemenliği altındadır. Onun doğusunda ve Arap yarımadasının güney - batısında kalan bölgede ise, uzun süre kendi himayesi altında yaşayan bir düzineyi aşkın şeyhliği, İngiltere, Güney Arabistan Federasyonu adı altında birleştirmiş bulunmaktadır. Bu Federasyonun doğusunda kalan ve Doğu Himayesi adını taşıyan iki şeyhlik ise, toprakları altında bulunduğunu umdukları petrol zenginliklerini başkalarıyla paylaşmamak için Federasyona katılmamışlar ve İngiliz himayesi altında yaşamayı tercih etmişlerdir.

Güney Arabistan Federasyonu kurulmadan önce İngiltere, bölgedeki çeşitli şeyhlikleri birbirine karşı oynayarak buradaki varlığını korumasını beceriyordu. Fakat, Doğu Himayesini teşkil eden ikisi dışında, Aden bögesindeki şeyhliklerin bir federasyon içinde birleşmesinden ve hele Aden Kolonisinin de 1963 Ocağında bu federasyona katılmasından sonra, İngilterenin Süveyşin güney kapısında tutunması çok güçleşmiştir.

Nâsırın gölgesinde

Aden bölgesinde İngiltereyi en çok uğraştıran bütün ekonomik varlığını İngiliz vergi mükelleflerinin ödediği paralara borçlu olan şeyhlikler değil, gemiler için her türlü ikmal kolaylıklarına sahip modern limanıyla, petrol rafinerileriyle, kendi kendine yeten bir ekonomik ünite olan, Aden Kolonisi-lmamları, bu limanın kendi topraklarının bir parçası olduğunu ileri sürerek, İngiltereye rahat vermemişlerdir. Hele Yemende Cumhuriyet rejiminin kurulmasından sonra, İngiltere için Adende tutunmak daha da zorlaşmıştır. Gerçi Aden halkı kaynak bakımından çok karışıktır ama, Adenli araplarda çok uyanık bir milliyetçilik şuuru geliş-

... çok
miş bulunmaktadır. Son yıllarda daha da gelişen arap milliyetçilik akımları, Aden Sendikalar Birliği ve Sosyalist dir. Yakın tarih boyunca, Yemen Halk Partisi gibi kuruluşların Yemenle, onun aracılığıyla da Mısırla birleşmek istemelerine yol açmıştır. Özellikle, kendine Millî Kurtuluş Cephesi adını veren militan bir kuruluş, Yemen sınırlarından, Mısır silâh ve parasıyla destek görmektedir.

İngiltere, Adendeki gidişin de, tıpkı diğer sömürgelerinde olduğu gibi, bağımsızlığa doğru olduğunu pek iyi bilmekte, fakat buradan ayrılırken ekonomik ve askerî çıkarlarını en iyi korumanın yollarını aramaktadır. Güney Arabistan Federasyonundaki şeyhlerin çoğu, kesenin ağzı İngilterenin elinde olduğu için, İngilterenin gösterdiği çözüm yollarına karşı fazla ses çıkarmamaktadırlar. Oysa Adenli milliyetçiler, bölgede ingiliz nüfuzunu sürdürecek en ufak bir kalıntıya bile, bu arada -tabiî- askerî üslere de razı değillerdir. İngiltere, milliyetçilere verebileceği en son taviz olarak, savunma giderlerinde kısıntı yapmak bahanesiyle, Adendeki üsleri kaldırıp buradaki askerlerinin bir kısmını Kuveyte aktaracağını açıklamıştır ama, buradaki ikmal ve haberleşme tesislerinden vazgeçmeye niyetli olmadığı için milliyetçiler gene uzlaşmaz görünmeye devam etmektedirler.

mat aday ca ...

Aden bölgesinde tek ve egemen bir devlet kurulmasını güçleştiren nedenlerden bir başkası da, Güney Arabistan Federasyonu içindeki gelenekçi liderlerle genç milliyetçiler arasında devlet biçimi ve yönetimi konusunda çıkan görüş ayrılıklarıdır. Federasyon içindeki mahallî liderler, özellikle şeyhler, ellerindeki siyasal kuvveti merkezî hükümete devretmeye niyetli görünmemektedirler. Buna karşılık gençler de, zayıf bağlı bir federasyon düzeni taraflısı değillerdir.

Son perde

İngiltere, hem kendisi ile Adenliler arasındaki, hem de Adenlilerin kendi aralarındaki görüş ayrılıklarını çözmek için bir yuvarlak masa konferansı toplamak istemiştir. Bu konferans, geçtiğimiz Mart ayında Londrada yapılacaktı, fakat milliyetçiler kayıtsız şartsız ve derhal bağımsızlık istedikleri için, Londraya temsilci göndermeyince, konferansı geri bırakmaktan başka çare kalmamıştır. Şimdiye kadar birkaç kere daha geri bırakılan bu konferansı toplamak hâlâ mümkün olamamıştır. Buna karşılık, Adendeki terör hergün şiddetini biraz daha arttırmaktadır.

Nihayet, bu terörün bir türlü durmadığını gören İngiliz hükümeti, geçen haftalar içinde, Aden Anayasasını geçici bir süre için yürürlükten kaldırmış ve bütün yetkileri Adendeki İngiliz Yüksek Komiserine vermiştir.

Adende başlayan kayıtsız şartsız bağımsızlık akımını ve kuvvetli bir devlet kurulması isteğini şiddet hareketleriyle önlemeye imkân yoktur. İşçi hükümet, Aden probleminin çözümünde şiddetten medet umdukça ve bu problemin çözümünü geriye attıkça, işin içinden o kadar zararlı çıkacaktır.

Tüli'den haberler

"Eşeğin Gölgesi"nde buluşanlar

Yaz sonunda durgunlaşan sosyete, tiyatro perdeleri açılınca yeniden canlandı. Bilhassa İstanbul sosyetesinde kadınlar, şıklıklarını göstermek için tiyatro prömiyerlerine çok rağbet ediyorlar. Geçen hafta açılan Şehir Tiyatrosunun ilk oyunu, Haldun Tanerin yazdığı "Eşeğin Gölgesi" adlı müzikal komediydi. "Keşanlı Ali Destanı" ve "Gözlerimi Kaparım - Vazifemi Yaparım" oyunlarından sonra, Haldun Tanerin nasıl bir oyun vereceği çok merak ediliyordu. "Eşeğin Gölgesi"nde buluşanlar, seyrettikleri oyundan çok memnun ayrılmadılar. Haldun Taneri tebrik etmeyenler bile vardı. Perde kapandıktan sonraki alkışlar da çok parlak sayılmaz. Gerçek tiyatroseverler bir yana, sosyetik gruplar da piyesi beğenmediler. Hattâ biraz lâübali buldular. Biz, oyunun eleştirmesini tiyatro yazarlarına bırakıp, prömiyerden bahsedelim. Haldun Taner, oyununu göstermek için bütün dostlarını çağırmış. Başta İpar ailesi, Prof. Müfide Küley, Dr. Nejat Harmancı, Şakir Paşa ailesinden Hakiye Koray, Fureya, Şirin Devrim, Kemal Türkömer ve eşi ile gazetecilerden bir grup, oyunu değişik duygularla seyrettiler.

Aktris Şirin Devrim Londradan yeni döndü. Lâcivert tayyörü, çiçek şapkasıyla pek şıktı, fakat çok neşeli görünmüyordu. Yakın arkadaşı Tunç Yalman Şehir Tiyatrosundaki görevinden istifa etmek zorunda kaldığından çok üzgündü. "Eşeğin Gölgesi"nde, Şehir Tiyatrosundaki olayların gölgeleri de seyredildi denilebilir. Seyirciler arasındaki aktrisler ve aktörler değişik hiziplerin temsilcileri olarak dikkati çekiyorlardı.

Sanat mı dediniz?

Paristen Türkiyeye dönen ressam Cihat Burakın Tüneldeki Alman Kültür Merkezinde açtığı sergi çok beğenildi. Fakat satış bakımından durum pek parlak sayılmaz. Herhalde, İstanbul sosyetesinin resme verecek parası yok! Kudsi Beğdeş gibi, evini bir galeriye benzetenler azınlıkta kalıyor. Cihat Burakın resimlerine dargelirli sanatseverler daha çok ilgi göstermişler. Sosyetemiz sanattan anlamıyor mu acaba?

Cami yıkılsa da...

Bir ingilizle evlenerek kontes olan eski güzellik kraliçesi Ceylân Ece, yeni adıyla Kontes Blessing, yaz sonuna doğru İstanbula gelmişti. Görünüşe göre, kışı da burada geçirecek. Uzun zaman dışarda kalınca memleketini özlemiş, eski ve yeni arkadaşlarıyla bu özlemini dindirmeğe çalışıyor. İstanbulun eğlence yerlerinde, tiyatrolarında, sinemalarında türk asıllı ingiliz kontesine çok rastlanıyor. Eski güzellik kraliçesinin vücut çizgileri biraz yuvarlanmış, fakat yüzü hâlâ güzel, daha doğrusu, şirin...

Operanın bülbülleri

Devlet Operasında yıllarca bir defa bile sahneye çıkmadan maaşlarını alan, sonra da durmadan yöneticilerden şikâyet eden sanatkârlar, Aydın Gün geldikten sonra dut yemiş bülbü-

Operanın açılışında Operacılardan bazıları
Sanatçılardan bir demet

le döndüler Aydın Gün, vakitleri çok olduğu için dedikodudan başka yapacak iş bulamayan sanatkârları susturmanın yolunu çok güzel buldu. Operanın duvarına asılan rol dağıtımı cetveline göre, bu mevsim onbir opera birden sahneye konuyor. Büyük Tiyatrodan başka, Üçüncü Tiyatroda da opera oynanacak. Vaktiyle dedikodudan başka hiç bir şey yapmayan sopranolar ve tenorlar, şimdi bu rollere nasıl çıkacaklarını düşünüyorlar. Aydın Günün yaptığı rol bölümünde en fazla pay Sevda Aydana düşüyor. Sevda Aydan beş operada birden söyliyecek. Geçen yıllar bir defa bile sahneye çıkamayan Ayhan Aydan ise Çaykovskinin Maça Kızı adlı operasında rol alıyor. Herhalde duymuşsunuzdur, Ayhan Aydan oyun oynamaktan çok hoşlanan bir operacımızdır. Birçok günlerini - hattâ gecelerini de.. - oyun masasında geçirir. Bir söylentiye göre, hayatı büyük acılarla tatsızlaşan sanatkâr kadın bundan sonra vaktini öldürmekten başka hiç bir şey düşünmüyor, bu yüzden oyun oynuyormuş! Bu hususiyetini bilen arkadaşları "Maça Kızı"nın ismen de olsa, Ayhan Aydana yakışan bir rol olduğunu söylüyorlar.

Politika ve ötesi

İstanbulda Prensesler çevresinden sızan söylentilere göre, güzel **Hanzade** kızı Fazılanın Suat Hayri Ürgüplünün oğlu ile nişanlanmasına çok karışmamış. Fazılanın bu karara annesinin fikrini almadan vardığında ısrar ediliyor. Suat Hayri Ürgüplüye yakın çevrelerde de buna benzer ısrarlar var. Ürgüplü gazetecilere müstakbel gelinini çok beğendiğini söylemekle beraber, durumdan pek de memnun değil. Türkiye Cumhuriyetinin Başbakanı olarak sâkıt Osmanlı hanedanından bir kızın kayınbabası durumuna geçmekten hoşlanmamış.. Bu, belki de devrimci çevrelerin bir yakıştırmacasıdır. Bu çevrelere göre, böyle bir evlilik Suat Hayri Ürgüplünün politika hayatında aşılması güç bir duvar olacak. Son seçimlerin sonuçları belirdikten sonra bu iddialar ne dereceye kadar doğru çıkabilir, bilinmez, fakat gerçek payı inkâr edilemez.

Damat adayları

İstanbulda gençkızlar ve dullar arasında çok sükses olan iki doktor var, biri **Selçuk Kanatlı**, ötekisi **Süleyman Dirvana**.. Selçuk Kanatlı, şimdi Nazım Kalkavan ile evli olan güzel karısından ayrıldıktan sonra evlenmedi. Birçok ana-babanın gözünde bir damat adayı olarak yaşıyor, vaktini hoşca geçiriyor. Sosyetenin belli çevrelerinde nezaman bir toplantı olsa, Selçuk Kanatlı hazır ve nâzır. Her gençkıza bir mavi boncuk vererek bekârlığın tadını çıkarıyor.

Prof. Süleyman Dirvanaya gelince.. O, yakışıklı bir erkek. Şimdiye kadar da hiç evlenmemiş, yâni müzmin bekâr. Osmanoğulları ailesinin yakın dostu olan yakışıklı Profesör, iyi bir denizci. Ameliyat masası dışındaki saatlerini kotrasında geçiriyor. Yaz aylarında Akdenize açılıyor, şehir hayatından, biraz da kadınlardan uzaklaşıyor. Fakat meraklı bakışlardan kurtulması o kadar kolay değil. Doktoru çok yakından izleyenler var. Meselâ geçenlerde, İstanbulda havaların bu kadar soğumadığı güneşli günlerden birinde, kotrasına bir genç kız alıp dolaşmasını da görmüşler, kotranın mavi sularda seyrini dürbünle izlemişler, sonra bu gezintinin çok ciddiye alınamıyacağı hükmüne varmışlar. Eh, bu dünyada herkesin bir işi var. Kimi kotra keyfi yapar, kimi de, işte böyle, dürbünle kotra gözler.

Atçılar şerefine

Golf Klübünde konkurhipikler şerefine bir kokteyl verildi. Kokteylde ankaralı ve istanbullu atçılar ve meraklılar biraraya geldi. Göze çarpan gençkızlardan biri de **Prenses İkbal**di. Neslişahın kızı annesi kadar güzel değil. Herhalde babasına çekmiş olacak.. Rumenlerin ünlü binicisi **Pinciu**, başkentli kadınlar arasında çok beğenildi. Onunla resim çektirmek için birçok kadın âdeta yarış etti.

Nazar mı değdi?

Devlet Balesinin çikolata renkli yıldızı, **Sait Sökmene** nazar değdi. Bir süredir dansedemiyor. Dizinde bir ağrı var, ne olduğu da belli değil. Giselle'deki yerini Ferit Akma bıraktı. Kuğu Gölünde de dansedemiyeceğe benzer. Ninette De Valois, çok beğendiği balecinin durumuna fazlasıyla üzülüyor. Sait Sökmen de büyük bir hüzün içinde, fakat sanatkârlar için görünmez kazalardan korunmak mümkün olamıyor.

Yapmaca - yakıştırmaca

Yakınları arasında Karaoğlan diye anılan **Ferda Kahramanın** Nebahat Çehre ile evleneceğine dair ortada bir dedikodu dolaşıyor. Ferda Kahraman hop oturup hop kalkıyor. Bekârlıktan vazgeçmek niyetinde değilmiş, olsa da Nebahat Çehre ile evlenmezmiş.. Peki, kiminle evlenirdi acaba?

Anahtar teslimi

Genç işadamlarından Kudsi Beğdeşin Bebekte yeni bir ev yaptırdığı, yaz aylarında büyük bir partiyle bu evi açtığı daha önce bu sayfada verilmişti. Sosyetenin gençkızları ve dulları ou evin sahibeliğine özenirken, bir haber alıp hayal kırıklığına uğradılar. Kudsi Beğdeş Amerikaya gidiyormuş! Gitmese de hayal kırıklığından kaçınılamazdı. Çünkü Kudsi Beğdeş, Bebekteki evinde kadın arkadaşlarını ağırlamaktan, misafir etmekten çok hoşlanıyor ama, evin anahtarını kimseye vermek niyetinde değil ki!..

Paris havası alıyorlar

Terzi Muallâdan sonra, Faize Moda salonunun genç sahibesi **Sevim Baban**, Ankaradan İstanbul Butikin sahibesi **Kâmran Cemal** ve İstanbulun "Gelinlik Kraliçesi" diye anılan terzisi **Lütfiye Arıbal** da Parise gittiler. Sosyete kış mevsimini onların dönüşünden sonra açacak. Tabii terzilerden önce yola çıkan kadınlarımız da var. **Zübeyde Bezmen, Saniye Cintav** da bunlar arasında. Onlar sonbaharı Pariste karşılıyorlar..

Derdin büyüğü

Şu opera olmasaydı, **Cüneyt Gökçer** nekadar rahat çalışacaktı. Devlet Tiyatrosu da bundan nekadar faydalanacktı, kimbilir!.. Fakat operacılarla uğraşmak Genel Müdürün vaktini de, ömrünü de törpülüyor. Son günlerde sendikacılarla konuşmaktan hiç bir şeye vakit ayıramıyor. Doğrusu mâşallahı var, serinkanlılığını hiç kaybetmiyor. Böyle kavgalarda, çekişmelerde de dâvayı serinkanlılar kazanıyor tabiî.. Sendika yöneticilerinin öfkeli basın toplantıları, opera perdesini açtırmamak için gösterdikleri çabalar da boşuna gitti, sendikadan istifa edenlerin sayısı birden artıverdi. Bu gidişle yöneticilerden başka üyesi kalmayacak. Onlar da iddialarında yalnız kalıp dâvayı kaybedeceğe benzerler..

SOSYAL HAYAT

Moda

1966 mantoları

1966 mantoları, getirdikleri yenilik itibariyle, gerçekten çok ilgi çekmekte ve kadınların gardroplarında hazır bulunan birçok mantolara da yeni rötuşlar gerektirmektedir.

Genç kızlar için çok moda olan bir tip manto, kruvaze ve deri düğmeli, ince kemerli, düz hatlı ekose mantolardır. Kemer, eski zaman pardesüleri gibi çok aşağıdan takılmaktadır. Bu tip bir manto ile deri eldiven çok modadır ve vücuda yapışık, biraz da kısa kesilmiş kollar bu eldivenlerle zenginleşmektedir.

Çok moda olan bir başka tip mantoda, gine vücuda yakın olarak, eteğe doğru hafifçe evaze şekilde biçilmiştir. Bu mantoların muhakkak kürkten yapılmış yüksek yakaları vardır. Evaze mantolar genel olarak kemersizdir ama, bunların arasında kemerli olanlar da vardır. Bazılarında ise belden kesikler görülmektedir. Kollar genel olarak takma bazen reglandır. 1965 mantolarının büyük özelliği, bunların vücuda yakın oluşudur. Manto giyildiği zaman daha çok "şıkka" bir manzara arzetmekte, beli hafifçe göstermektedir. Aynı zamanda erkek yakalı olup, muhakkak bir eşarpla veya kürkle giydirilmiştir. Bol mantoyu tercih edecekler için tek imkân, düz hatlı bir mantodur. Bu düz hatlı manto vücuda çok yakın biçilmemiştir ve bir kemerle sıkıldığı zaman hafif bir bolluk meydana getirmektedir. Dümdüz şekilde aşağıya doğru inen, fakat bir kemerle sıkılmayan daha rahat manzaralı mantolar da vardır.

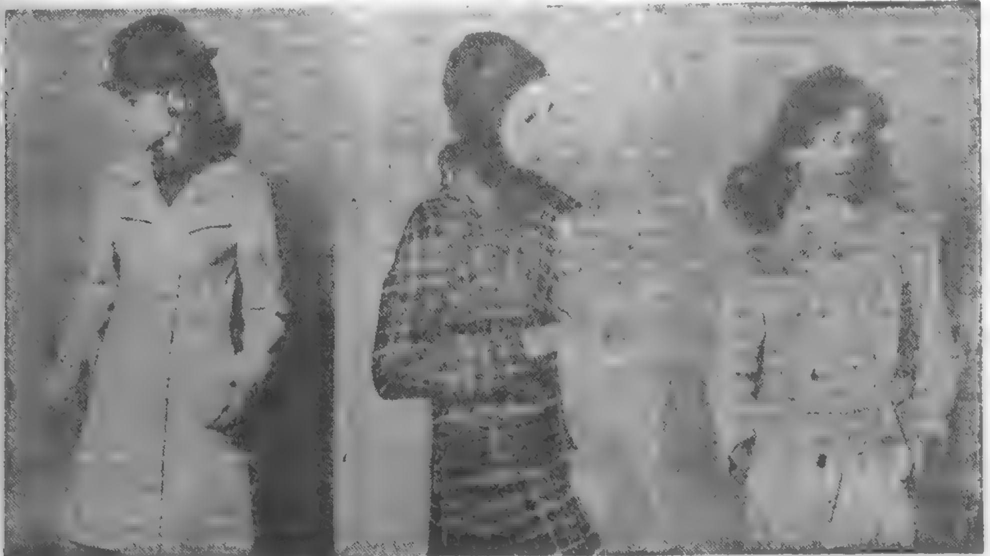
1965 mantolarında çok tutunan renkler beyaz ve krem renkleridir.

Dekorasyon

Yeni tarz

Ne kadar değerli olursa olsun, bugün artık sadece eski zaman eşyalarıyla süslenmiş bir oda göze güzel gelmemekte, devrimizin dinamik ihtiyaçlarını karşılıyamamakta ve o nispette az çekici olmakta, âdeta bir müze manzarası göstermektedir.

Çok fazla modern, çıplak eşyalarla döşenmiş bir oda ise birçok kimselere soğuk şekilde tesir etmekte, evi gereken sıcaklığı, samimi havayı verememektedir. Bunun içindir ki modern dekorasyonda, eskinin ve yeninin sevkli bir şekilde karıştırılması, bugün artık doğrudan doğruya moda haline gelmiştir. Meselâ bir salonda rahat, modern, aynı zamanda gerektiğinde yatak vazifesini gören bir büyük kanape vardır. Fakat bunları tamamlayan iki koltuk XVI. Louis stilinde olup, odada büyük bir değişiklik, başka bir hava meydana getirmektedir. Modern kanapeye uygun çok modern bir puf, kanapenin üzerine ,yere yakın şekilde uzanan çok modern iki lâmba ve düz renk modern bir halı odanın yeni tarafını tamamlarken, eski ve yeni bibolarla süslenmiş bir büyük gömme etajer, odada bu iki cereyanı birbirine karıştırmaktadır. Etajerde çok modern seramik duvar tabakları, eski zamandan kalma güzel bir mücevher kutusu, birkaç gümüş parça, bol miktarda modern kapaklı kitap, asılı olarak duran bir maske vardır. Eski zaman koltuklarının önünde duran masa ise modern bir masadır. Duvar dekorasyonuna gelince, duvarlar, stilize edilmiş eski motiflerle süslenmiştir.

Yılın modası mantolar

Biraz da ucuz olsa...

MUSİKİ

Konserler

Programla

Devlet Tiyatrosu ile Operasından yıllardanberi boşuna beklediğimiz mevsimlik programları bugünkü imkânların elverdiği oranda hazırlıyarak başarılı bir çığır açmış olan Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası bu yılki programına gene altı çeşit konser almıştır.

Genellikle haftada bir cuma günleri saat 20,30'da verilen "gece konserleri"ne tanınmış solocular ve yöneticiler katılmaktadır: Yurt içinden, tarih sırasıyla, Suna Kan, Gülden Turalı, Aylâ Erduran, Oktay Dalaysel, Fethi Kopuz (keman), Koral Çalgan (viyola), Metin Öğüt, Mithat Fenmen, Selçuk Gündemir, Ayşegül Sarıca, Ergican Saydam, İdil Biret, Gülây Uğurata (piyano), Ayhan Baran (bas), Cemal Reşit Rey, Hasan Ferit Alnar (yönetici); yurt dışından ise Erich Grumberg, Igor Oyştrah, Henryk Saering (keman), Ragosnig, Jean - Pierre Rampal (flüt), G. de Payer (klârinet), Zangerle İkili (arp ile flüt), Friedrich Wührer, Peter Katin, Monique Haas, Andor Foldes, Fou Ts'ong (piyano), Bolzano Üçlü, Jean Meylan, Pierre Colombo, Jonathan Sternberg, Reeps (yönetici) vardır.

"Cumartesi konserleri", geçen yıla kadar parasız verilen Üniversite konserlerinin yerine konmuştur. Çağrıların parasız dağıtılması hoş olmıyan durumlar yarattığından, cumartesi konserlerinde bu yıl az da olsa 2,5 ve 5 lira gibi bir ücret istenmesi kararlaştırılmıştır. Programlar bir önceki cuma günleri 5, 10 ve 15 liraya girilen gece konserlerininkiyle aynı olacak, duruma göre solocu veya solocunun çalacağı konçerto değişebilecektir. Meselâ 3 Aralık Gece Konserinde Monique Haas (piyano), ertesi günkü Cumartesi konserinde ise D. Schneidermann (keman); 7 Ocak Gece Konserinde Erich Grumberg (keman), ertesi günkü Cumartesi Konserinde Jörg Demus (piyano) soloculuk edeceklerdir.

İlk defa geçen yıl başlanan ve ayda bir çarşamba öğleden sonraları verilen "Okul konserleri"ne Ankaradaki ortaokul öğrencileri sınıfça gelmektedirler. Gene geçen yıl başlanan "çocuk konserleri" de ayda bir çarşamba öğleden sonraları ilkokul öğrencileri için düzenlenmiştir. Geçen yıl çalındığında büyük başarı kazanan "Peter ile Kurt" masalı bu yıl da tekrarlanacaktır.

"Bölge konserleri", Orkestranın bir kaç yıldır binbir zahmete katlanarak yürüttüğü bir programdır. Bu yıl Mayıs ayı içinde yurdun bir bölgesini dolaşarak verilecek asıl bölge konserlerinden başka, bir de her ay bir defa gidilerek sürekli bir konser hayatı yaratmak amacını güden "Yakın bölge konserleri" vardır. Konserlerin programlarına not olarak bastırılmak veya parçaların çalınmalarından önce sahnede konuşulmak suretiyle dinleyicilere musikiyle ilgili bilgileri vermeğe bu yıl daha da büyük önem verilecektir.

Konser dinledim

30 Eylül 1965 Perşembe, Devlet Konser Salonunda: Prof. Gotthold E. Lessing yönetiminde Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası (Solocu : Suna Kan) : 1 — Bartok: Dans Süviti, 2 — Çaykovski: Do Majör Keman Konçertosu, 3 — Beethoven: Do Minör 5. Senfoni.

Millî Eğitim Bakanının imzasını taşıyan çağrıda "smokin-koyu renk elbise" notu, programda Bartok için "20. Ölüm yıldönümü dolayısıyla" çıkması vardı ama, gene de sıradan bir konser oldu: Kırkiki yıl önce yazıldığı ve çağdaş musikinin "klâsik"leri arasına girdiği halde Türkiyede ilk defa çalınmakta olan Dans Süvitini yönetici belli ki henüz benimseyememiş, orkestraya benimsetememişti. Tek tek notalarla uğraşmaktan baş alıp da aralarında bir bağ kurmağa, seslendiriye ruh üfliyecek nabzı attırmaya bir türlü vakit bulamadı. Bir "dans süviti"nin, daha tükçesi, bir "oyun havaları dizisi"nin sürükleyici, oynatıcı akıcılığını boşuna bekledik.

Avrupa sanat dünyasının taçsız krallarından Eduard Hanslick'in seksen şukadar yıl önce yazdığı eleştiride "kötü kokusunun kulakla işitilebildiği"ni söylediği "Do Majör Konçerto" bu konserde inadına kokusuz-renksiz, tatsız-tuzsuz bir taslaktı: Kırmızı üstüne pembe çizgilerle çizilmiş bir taslak!.. Çaykovski parlaklığını, ona özgü renk ışıltılarını salonun loşluğunda boğan solocu muydu? Hayır! Eşlik, solocuyu taşıyacak, ona güven verecek temeli kuramadı. Geçitler birbirine geçmediği, kenetlenmediği için konçertonun eşlemesi kesik-kopuk, bölük-pürçük kaldı.

Beethoven sıradan bile değildi. Öylesine boğumlanmadan - artikülle edilmeden - çalındı ki, tıpkı Bölükbaşının radyo seçim konuşmaları gibi noktasız, virgülsüz akıp giden bir püre olup çıktı. Çağdaşımız alman orkestra yöneticilerinin başta gelen özellikleri, boğumlamadaki ustalıkları - hattâ belki aşırılıkları- olduğuna göre, dinlediğimiz bu senfoni püresi karşısında insanın aklına ister-istemez üç ihtimal geliyordu: Bu sanatçı ya çağdaşımız değil, ya alman değil, ya da orkestra yöneticisi değil! Gerçi orkestramız üyelerine bakılırsa "iyi yorumcu-yönetici" değil di ama, "iyi çalıştırıcı-öğretmen"di. Gelgelelim, orkestramızın temel eksikliklerinden ikisi, bu öğretmenin üç yıllık çalışması ile henüz bir arpa boyu giderilmiş değil: Akortlar oturmuyor, orkestra tınlamıyor, bu bir. En hafiften yavaş yavaş en kuvvetliye yükselmekten ibaret bir orkestra crescendo'suna hâlâ hasretiz, bu iki! Sayın sanatçı, orta şiddete (mezzoforte) yükseldikten sonra atlamadan kesiksiz yükselerek en şiddetliye (fortissimo) erişebildiği, bu hüneri tesadüflere bırakmayıp, orkestranın paletine maledebildiği gün kendisinin öğretmenliğine biz dinleyiciler de inanacağız. Önümüzde koca bir mevsim var. Kimbilir, belki başarır da...

Gültekin ORANSAY

Festivaller

Sorrento'da harem

Bizim belediyeler, turizm teşekkülleri iri iri lâflarla, adı büyük kendi küçük festivaller hazırlar ve sadece yerli filmlerin katıldığı bu festivaller acınacak bir organizasyonla yürütülür ve geride skandaldan başka birşey bırakmazken, Napoli Turizm Teşkilâtı küçük, mütevazi, fakat ilgi toplayan bir festival düzenledi. Öyle ki, çeşitli yabancı ülkelerden filmler katılmasına rağmen adını bile resmen festival değil "buluşma" koydular. Festival Napolinin "incisi" sayılan Sorrento'da yapılıyordu ve adı "1965 Uluslararası Sinema Buluşması"ydı. Çekoslavakya, İtalya, İngiltere, Amerika ve Almanyadan çeşitli filmler gönderilmişti. Ama festivalin asıl ilgi çekici bölümü, "Akdeniz ülkelerinin genç sinemaları" diye ayrılan bölümdü. Bu bölümde Cezayir, Birleşik Arap Cumhuriyeti, Fas, Lübnan ve Türkiyeden gönderilmiş filmler yer almaktaydı. Festivalin baş köşesi, yani gece gösterimleri, tabii, sinema endüstrisi gelişmiş ülkelere ayrılmıştı. "Akdeniz ülkelerinin genç sinemaları" ise gündüz gösterimlerinde tanıtılıyordu. Her iki bölüm de, en iyileri ortayı aşamıyan filmlerle doluydu. Nitekim "Avanti" gazetesi Sorrento festivalini ele alan yazısına şu başlığı kondurmuştu: "Vasat filmler haftası". Ama, festivalin düzenlenişine hâkim olan mütevazi ölçülere uygun düşen bu durum, gösterinin ilgi çekici olmasını yine de önlemedi. Bizim için önemli olan, "Haremde Dört Kadın"ın festivalde en çok ilgi toplıyan filmlerden biri olmasıydı. "Akdeniz ülkelerinin genç sinemaları" bölümünde gösterilen "Haremde Dört Kadın" öte yandan bu bölümün en iyi filmi niteliğini de kazandı. Bir bakıma bu kolay bir başarı da sayılabilirdi. Çünkü aynı bölümün öbür filmleri "genç" niteliğinden çok "ilkel" niteliğine sahiptiler. Cezayir festivale bir dokümanter film göndermişti. Mısır ise yönetmen Hüseyin Hilminin "Bir Aşk Yanlışlığı" ile festivale katılmaktaydı. "Bir Aşk Yanlışlığı", bir zamanlar Türkiyeye akın akın gelen tipik Mısır filmlerinin devamı olan ağdalı bir melodramdı. Fasın "Endülüs Geceleri" ile Lübnanın "Kırık Kanatlar"ı ilkellikte birbiriyle yarışa çıkmış gibiydiler. "Haremde Dört Kadın" (Bk: AKİS, Sayı 585) bunlar arasında kolaylıkla sivrilmekle kalmadı, akıl almaz bir ihmalcilikle ve sanki italyanlar türkçe biliyorlarmış gibi, festivale dublâjsız veya altyazısız gönderilmesine rağmen, eleştirmenlerin filmin özünü anlayabilmeleri, "Haremde Dört Kadın"ın görüntü zenginliği veya anlatımdaki ustalığını ortaya koyan güzel bir deneme oldu. Değişik eleştirmenlerin yazıları bu yönü açıkca belirtmektedir.

"Festivalin en büyük sürprizi"

"Avanti" gazetesinde sinema eleştirmeni Bruno Torri, festivalin öbür filmlerini teker teker ele alıp bir iyi yerdikten sonra, "Haremde Dört Kadın"a gelince şöyle demektedir: "Haremde Dört Kadın" belki de gösterinin en büyük sürpriziydi. Belki, diyoruz, çünkü filmi orijinal versiyonunda seyrettik, dolayısiyle kesin bir fikir edinmek imkânından yoksunduk. Fakat görüntülerin iç yapısındaki açıklık ve konunun -filmin konusu Osmanlı İmparatorluğunun yıkılışı sırasındaki ilk çatışmaları kendine fon olarak seçen bir aşk ve ölüm entrikasıdır- anlatılışındaki rahatlık; yönetmenin hiçbir basitliğe yer vermeyen ciddî tutumunu ve belirli bir anlatım olgunluğunu açığa vurmaktaydı."

Clara Bow
Bir dev cinsiyet sembolü

"Corriere della Sera" gazetesinde eleştirmen Giovanni Grazzini, "Sorrento'da Mısırlılar ve Türkler" başlıklı yazısında, Hüseyin Hilminin "Bir Aşk Yanlışlığı"nı iyice hırpaladıktan sonra "Haremde Dört Kadın"ı övmekte ve şunları yazmaktadır: "Tarihî gerçeklere uygun düşen bir havayı, övülecek bir yaratma çabasıyla ortaya koyan bu filmin anlatımı o kadar yerli yerinde, hikâyesi o kadar ağırbaşlıydı ki, Kazan'ın 'America, America' sındaki sahneler bile ancak bu kadar etkiliydi."

"Il mattino"nun eleştirmeni Etta Comito'ya göre de "Haremde Dört Kadın'ın belli bir havası, belli bir çekiciliği, belli bir tadı var"dı "ama bunların hepsi, film orijinal versiyonda ve altyazısız gösterildiği için kayboluyor"du.

A.B.D.

"It-Girl" No. 1

"It-Girl tacımı Taylor'a veya Bardot'ya değil, Monroe'ya verdim." Geçen hafta ölen sessiz film çağının ünlü yıldızı Clara Bow'un bu kısacık cümlesinin altında bir sürü gerçek yatmaktadır. Bow, bundan kırk yıl önce, bir zamanlar Monroe'nun çevresinde yaratılan efsane havasının ilk örneğini vermişti. Hattâ, zamanın şartları ve ilk örnek oluşu gözönüne alınırsa, Bow un "efsane"si Monroe'nunkinden daha güçlüydü. Monroe'nun, değişen ahlâk görüşlerinde kolaylıkla yaptıklarını, Bow bir "öncü"nün bütün güçlüklerine göğüs gererek yapıyordu. Üstelik Bow un fizik yapısı Monroe'nunki kadar "mükemmel" de sayılamazdı. Ama ortak yönleri, ikisinin de birer "cinsiyet sembolü" olmasını sağlıyan, fakat tarif edilemiyen o farklı "şey"di. Bow, Monroe'dan çok önce, daha ilk görünüşte erkekleri kendine çeken, canlı, hayat dolu, dişilik sembolü yıldız tipini ortaya atmıştı. Hayat hikâyeleri ve mutluluğa kavuşmak için giriştikleri çabalar da birbirine şaşılacak derecede benziyordu, yalnız Bow'unki biraz daha renkliydi. Filmlerinde hayatını canlandıran, hayatında da film kahramanları gibi davranan Clara Bow un beyazperdeye geçişi "klâsik" yoldandı: Brooklyn'li fakir bir ailenin kızı olan Bow'u sinemaya iten, onun genç lik ve güzelliğinden yararlanmak istiyen babasıydı. Önce güzellik yarışmasında birinciliği kazanıp, filmlerde ufak tefek rollere çıkmış, sonra bir cinsiyet sembolü arayan bir yapımcının dikkatini çekip baş role alınmıştı.

"Otobüs durağı"

Bow'un efsanesi, roman, senaryo yazarı Elinor Glyn'in "It" adlı romanından yapılan adaptasyonla başladı. "It", türkçenin "şey" kelimesi gibi, açıkça anlatılamayan veya anlatılmak

istenmeyen bir sürü anlamın karşılığı olan bir kelimedir ve Bayan Glyn bunu cinsiyetle ilgili her çeşit kavramı anlatmak üzere kullanmıştır-. Seyirciye hiçbir vakit belli bir mesafeden fazla yaklaşamayan, soğuk, çekicilikten uzak dahe önceki cinsiyet sembollerinin aksine, Clara Bow seyircisiyle hemen yakınlık kuran, onları kendine bağlıyan, erişilebilir bir cinsiyet sembolü oluvermişti. Aklına estiği gibi yaşayan, kaygısız, serbest, rahat bir gençkız tipinin canlandırdığı "It" bir anda Amerikanın ve bütün dünya seyircilerinin dikkatini üzerine topladı ve Bow'un ondan sonra "It-Girl" diye anılmasına yol açtı. "It" ve ondan sonraki filmler Bow'un bu tipi daha da geliştirmesini sağladı. Bir yandan da Bow efsanesi yavaş yavaş bütün unsurlarıyla meydana geliyordu. "It"in cinsiyet anlayışı zaten amerikan "ahlâk bekçileri"nin gözlerini faltaşı gibi açmalarına sebep olmuşken, Bow'un beyazperdedeki hayatını olduğu gibi günlük yaşayışında da tekrarlaması bu ahlâk bekçilerini harekete geçirmeğe başladı. Gerçekte Bow, bütün aşk maceralarında, tıpkı filmlerde olduğu gibi "kalbinin erkeği"ni arama peşindeydi. Nitekim bir film yıldızı olarak Bow'un hikâyesi hem komik, hem acıklı, hem de mutlu şekilde sona erdi ve Monroe'nun oynadığı "Bus Stop - Otobüs Durağı"ndaki durumla şaşılacak bir benzerlik gösterdi. Belki de "Otobüs Durağı"nı çevirenler Bow'un hikâyesinden mülhem olmuşlardı. Amerikanın sansasyon gazeteleri, Clara Bow'un Donald Keith, Gilbert Roland, Victor Fleming, Gray Cooper, Morley Drury, Bela Lugosi... ile aşk maceralarını tefrika edip dururlarken, günün birinde Bow'un karşısına bir kovboy çıktı. Bu mahcup, basit, fakat sert ve tuttuğunu koparan yakışıklı kovboy, çiftliğini çubuğunu bırakıp Bow'a aşk ilân etmek için Hollywood'a gelmişti. Sonra sevgilisi hakkında gazetelerde çıkan çirkin yayınların kaynağını çıkarmak için bir acemi hafiye rolüne büründü, fakat suçluyu ortaya çıkarmağı da başardı. Suçlu, Bow'un eski özel sekreteri Daisy De Voe'dan başkası değildi. Sevici De Voe kendisine yüz vermeyen Clara Bow'dan intikamını, onun aşk maceralarını ballandırıp gazetelere vermekle alıyordu. Bow'un hayranı Rex Bell, bu özel sekreterin, patronu Clara Bow'un hem mektuplarını, hem de bir kürk mantosunu çaldığını ortaya çıkardı. Daisy'nin intikamı korkunç oldu. Ertesi gün bütün amerikan gazetelerinin ilk sayfasında Clara Bow un Cooper, Fleming, Roland ve daha bir sürü kimseye yazdığı aşk mektupları yayımlandı. Bütün Amerika birdenbire bir ahlâk kaygısına kapıldı ve Bow'un cezalandırılması için "iyi ahlâk dernekleri"nin heyetleri Beyaz Sarayın kapısını aşındırmağa başladı. Bunun ardından Bow'un eski sekreterine açtığı dâvaya sıra geldi. Bütün eski sevgilileri, hayranları, dostları "It-Girl"ü yalnız başına bıraktılar. Yalnız "Otobüs Durağı"nın kovboyu bütün gücüyle sevgilisini savunmağa çalıştı. Daisy kürk mantoyu çaldığından dolayı birkaç ay hapse hüküm giydi ama, mahkeme bittiği vakit Clara Bow, "amerikan hayat tarzı"nı lekeleyen, "maddi zevkleri alleden, dinden üstün tutan, erkek delisi" biri olarak damgalandı ve stüdyoların kapısı yüzüne kapandı.

Bow sinir buhranları geçirerek hastahaneye kaldırıldı. Bu sefer de imdadına yine "Otobüs Durağı"nın kovboyu yetişti: Bir gün hastaneye gelip Bow'un odasına zorla giren Rex Bell, bir zamanın cinsiyet sembolünü bir yatak çarşafına sardı ve Nevada'daki çiftliğine götürdü. Birkaç ay sonra da kovboy ile "It-Girl" evlendiler. İki yıl sonra Bow skandalı unutulduğu vakit "It-Girl" yeniden perdeye döndü ve iki film çevirdi. Sonuç bütün tahminlerin üstünde iyi oldu. Bow meslek hayatına yeniden başlıyabilirdi. Onun yerine sinemadan kesin olarak çekilip Nevada daki çiftlikte kovboyuyla yaşamağı tercih etti. Geçen hafta 60 yaşında öldüğü âna kadar da, Nevada'nın vali yardımcısı olan kovboy kocası Bell ve ondan olan iki çocuğuyla yaşıyordu.